

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28 — Cor.
Pe jumătate an 14 —
Pe 3 luni . . . 7 —
Pe o lună . . . 2-40

Pentru România și străinătate:
Pe un an . . . 40 — tranșe

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

REDACTIA
și ADMINISTRATIA
Nr. 4, Kofayt Nrul 11/a

REDACTIA
și ADMINISTRATIA
Nr. 4, Kofayt Nrul 11/a
Măgurele pășunii și
a vâle rădăcinilor
Măgurele pășunii și
a vâle rădăcinilor

ROMÂNUL

Cum este judecată situațiunea din Ungaria în România

— Articol din afară —

Deși preocupate de criza politică din țară, cercurile noastre politice, n'au pierdut din vedere desfășurarea evenimentelor politice din vecinul regat ungar. Luptele din anii din urmă ale partidului național de peste munți au deșteptat în gradul cel mai mare interesul românilor din regat pentru frații lor de peste munți. Și acest interes tinde să devină din an în an tot mai mare până când el va deveni egal cu acela pentru chestiunile interne ale României!

Este firesc ca noi de aici privind luptele și une-ori frământările fraților noștri din Ungaria, să vedem situațiunea în chip mai nepreocupat, mai obiectiv, fiindcă nu suntem direct aținși, fiindcă nu ne găsim în vârtoarea luptei. Această obiectivitate ne este necesară pentru a putea ține *cumpna* în luptele românismului, pentru a ține îndărăt pe frații noștri atunci când vor să meargă prea departe și a-i îndemna la mai mult atunci când se mulțumesc cu prea puțin.

Dar tot așa de indispensabilă este *subiectivitatea* acelor care se găsesc în focul luptelor politice pentru românism. Căci numai această subiectivitate caldă poate îndemna la luptă, pe când obiectivitatea rece de cele mai multe ori te face să șovăiești, te reține de a face pasul decisiv poate chiar în momentul când este nevoie de el. De aceea ne-am bucurat întotdeauna și ne bucurăm când vedem imboldul

plin de bravură, entuziasmul sincer cu cari luptă românii noștri din Ungaria.

Situațiunea care ni se prezintă astăzi în regatul vecin este una din cele mai nelămurite și în același timp din cele mai nesigure. Îndecisebi faptul că actualul monarh fiind foarte bătrân, acest stat se găsește în ajunul unei schimbări de suveran, face situațiunea foarte grea, căci nu este ușor de prevăzut care va fi linia mare de conduită a noului monarh. Împăratul Francisc Iosif I deși bătrân și obosit nu vrea să abandoneze politica sa care a dus la atâtea rezultate puțin favorabile pentru țara internă a monarhiei dela încheierea dualismului încoace.

Pe de altă parte este vădit că moștenitorul tronului nu înțelege a lua asupra-și fără oare-cari pregătiri sarcinile unei domnii așa de mari, cu stătea răspunderi. Prin urmare este firesc ca viitorul împărat să caute să netezească drumul pentru inaugurarea unei politici care pare că va fi în contradicție directă cu aceea a actualului monarh.

Avea deci, la Viena, două forțe cu tendințe destul de opuse, cari se combat cercând fiecare a reduce din vigoarea celeilalte. Și este firesc ca antagonismul acesta în cercurile domnitoare ale politicii austro-ungare să aibă o influență, și încă foarte mare, asupra mersului afacerilor din Ungaria.

Înlăturarea cabinetului Khuen-

Héderváry, care devenise așa de urgent fiindcă nemulțumise toată lumea fără să satisfacă pe cineva, este considerat ca un succes al tendințelor politico dela Belvedere. De asemenea în refuzul împăratului Francisc Iosif I. de a acorda cabinetului Héderváry concesiunile militare cerute (cari constituiau o știrbire a prerogativelor coroanei) trebuie să vedem un amestec al acestor cercuri înalte din Viena cari socot că li-s'au dat ungarilor destule drepturi, destule concesiuni, destulă putere, și că ar fi bine să se curme odată această politică *unilaterală*.

Vom vedea într-o cât va fi mai favorabil naționalităților cabinetul d-lui Ladislau Lukács. Până acum românii din Ungaria n'au avut nici un folos, nici politic, nici economic, nici cultural, dela reînvierea partidului dualist după căderea coaliției. Din potrivă: alegerile generale din 1910 au făcut o majoritate guvernamentală cu sângele naționalităților și cu zdrobirea lor. Iar proiectul de lege pentru înființarea unei episcopii greco-catolice maghiare prin schimburile celor românești este dovada cea mai sigură, ce vitreg a fost pentru români regimul conților Tisza și Héderváry.

Ce va aduce Lukács? Va veni el să guverneze pe baza principiului de egalitate a tuturor naționalităților din Ungaria? Va realiza el sufragiul universal fără restricțiuni nefavorabile naționalităților? Va avea el *curajul* de a-și menține părerea că este adorenț al sufragiului universal egal și secret, va avea el bravura de a înfrunta vijelia ce se va ridica contra lui din partea oligarhilor maghiari cari sunt totdeauna

Myriam Harry

Regele Mancuriei

Trad. de Senior

Pe înaltul platou al Mancuriei dorm morți fără număr.

O simplă movilă acoperă mormântul lor sub pat la întâmplarea războierilor și a morții, nu simpla dălm asemenea cu yurta marelui și sub care defunctul repausează încă ca supt un cort, un cort statornic și tăcut, în singurătatea fără margini a stepelor mișcătoare.

În mijlocul acestui uriaș țintirim se înalță o colină pălilită de soare și de îngheț măcinată de vânt. Terasă și coloane suprapuse îi încoronează creasta, care stăpânește și strivește — uimitor contrast — o platformă colosală, tăiată într'un singur bloc de granit. Iar pe această lepede grea mărginită de gol și prinsă de cer, se înalță maiestros și tăcut un monstru fantastic — balaur și sfîș — paznic al țintirimului și rege al spațiilor virgine.

E mormântul unui tâlhar.

Conducătorii de caravane, cari trec prin câmpurile adânci, unde turma coboară spre China și spre Siberia, zăresc din depărtare colina și masivul ei. Ridicați pe greabănul cămășilor, ei bolborosesc rugăciuni de ocrotire, și își asvârl în vânt ofrandele de fulgi de lână și de franze de oi.

Dar când vijelia coboară de pe creasta Altai-ilor, când nagodele de zăpadă aleargă printre morminte, și când torențele de gheață bubue ca din tunet, atunci amăsarul sălbateci, smulgându-se din țărniș, se întore spre stepă, iar nomazii se fac turta sub ale lor yurta de-fundate ca să lase să treacă cavaleada „regelui Mancuriei” și a morților săi.

*

Kirghistan străținează una din taburile acestei nomade ale Mancuriei.

El era fiul șefului, atât de frumos și atât de vit-eaz, încât fetele, când pleca el, cereau zeței Kuanina grația să-l contempeze în vis, dar când se întorcea, nu mai îndrămsian să-l privească.

El nu se simțea de fel de tinere.

Îi plăcea stepa și viața nestatornică; îi era dragă primejdia și îl îmbăta spațiul.

Ce-i impoarta pe el cântecul fetelor și noptile de dragoste în strămta siguranță a Cortului?

Îi plăcea stepa. În ea, el asculta cum plâng toate măhnirile, în ea presimțea toate bucuriile.

Ea îi plăcea cu primăvara ei melancolică și cu sârca ei rochie cenăgie, sub care copitele calului său deștepta care era bătaie unei inime nerăbdătoare.

Gătit cu hainele lui de sărbătoare ca un tânăr soț, el sburda, galopa, manevra prin ea, apoi ridicându-se în scări, el se avânta în goană nebună vânzând cu hațul poancy sălbateci, ori strângând, în-cingând pântecul fugarului, urmăria lupul și din-

tr'o singură lovitură de măciucă îl calca la pământ.

Totuși când verile scurte și luminoase transformau șutul într'o mare de țără, tânărul îneca de a mai rătați. El rămânea întins, prin livada ondulată, cu mâinile îngropate în ierburi și cu ve-tmintele lui îmbibate de mirosul tinerei stepa verzi.

Dar el o prefera umbra ușoară și vapoasă și nemărginită, întina pe patul lui alb în fața pahdelor stele. În depărtările negaroase, apele trosneau de frig; fiarele aveau de feame iar Kirghistan împodobit cu piei de animale, aștepta, ghemuit într'o scorbură de zăpadă, redăptarea stepa moarte care roșia sub îmbrățișarea aurerei boreale.

Astfel, într'una din seri, tatăl său își zise:

— Ai ajuns vârsta de însurat; alegeți din verișoarele tale.

Dar tânărul, cu gestul larg, răspunse:

— Am ales, iată mireasa mea!

Și o rupse spre stepă, care fugia în noaptea în ușoare valuri blonde.

*

Kirghistan urmasa tatălui său.

Acum, când trecea în galopul iepiei lui mongole, — cu areal în mână, cu lungă țesură a puștei sale cu cremene în picioare pe lățimea speteilor ei — femeile nu se mai rugau pentru el; dar oamenii tremurau.

Din China până în Siberia, dela înaltele platouri până la vâle adânci, el zădărnise toate hordele vagabonde și li-se impusese ca șef. Le scă-

aliată când este vorba de a-și păstra stăpânirea lor în afacerile Ungariei?

Iată atâtea chestiuni la cari nu ne va răspunde decât viitorul, dar un viitor foarte apropiat. Politica d-lui Lukács se va desemna în curând și atunci vom vedea ce va însemna noul guvern pentru naționalitățile nemaghiare.

Este evident că d. Lukács nu va putea mulțumi în același timp și pe dualiști, și pe kossuthiști și pe naționaliști, în fine toate partidele din camera din Budapesta, cari au programe politice atât de deosebite unele de altele. Soluțiunea crizei din Ungaria — dacă d. Lukács va aduce una — nu va fi decât provizorie, și nu poate fi definitivă decât atunci când ungurii vor renunța la visele lor de maghiarizare, la acel imperiu maghiar care strivind de perete pe naționalități se va întinde de la Carpați la Adriatică, și se vor convinge că singurul temelie pe care poate să mai existe o Ungarie este acela al egalei îndreptățiri a naționalităților cari formează toate împreună acest stat.

Timpu! când această idee va triumfa nu poate să întârzie mult, căci toate ideile drepte săvârșesc prin a birui și toate ideile false prin a se prăbuși!

Românii noștri din Ungaria vor trebui să aibă răbdare până când dreptatea va eși la suprafață. Atunci luptele lor înălțătoare, luptele lor cari sunt un exemplu pentru românii de pretutindeni, vor aduce fructele așa de mult așteptate. Neamul românesc va scutura lanțurile grele ce-i apasă umerii și va renăște în scurt timp. El va face progrese de zeci de ani într'un singur an. Toate forțele acumulate în secolii de suferință se vor pune în mișcare și vor duce neamul înainte, departe, unde de multe ori nici n'a mai sperat să mai ajungă.

Această speranță, care nu va întârzia să aducă răsplata realității, trebuie se ajute pe românii din regatul ungar a trece și prin această criză, una din cele din urmă cari precedează triumful principiului sacru al naționalității.

INTERNE

Hotărârile consfătuirei din Budapesta în chestia episcopiei greco-catolice maghiare. După cum am anunțat în numărul de marți al „Românului” a avut loc la Budapesta în aceeași zi consfătuirea intimă a peste 40 fruntași mireni, pusă la cale de d. dr. St. C. Pop, deputat dietal.

Dintre numele persoanelor cari au participat ni se comunică următoarele: dr. Gh. Pop de Băsești, dr. Teodor Zikali, dr. Vasile Lucaci, dr. St. C. Pop, dr. Iuliu Maniu, dr. Isidor Pop, dr. Grigore Egri, dr. Nyikvan (Șomcuta), dr. I. Moldovan (Aleș), dr. C. Steer, (Tășnad), dr. Cor. Pop, dr. I. Sălăgeanu, dr. Fodor (Alba-Iulia), dr. Boila, dr. Meșter, Simeon Balea (Maramureș), Florian Ciocan (Zelau), dr. Sebastian Marta (Oradea), Vasile Mureșian etc. etc.

Discuțiile au fost foarte animate. Numeroși oratori s'au silit să zugrăvească primejdia ce constituie plănuita episcopie maghiară pentru biserica românească greco-catolică și pentru naționalitatea noastră.

S'a arătat violarea de lege garantată prin bula papală din 1853, violare ce se săvârșește prin ruperea parohiilor ce se țin de jurisdicțiunea provinciei metropolitane române de Alba-Iulia și Văgăraș.

S'a hotărât cu unanimitate convocarea unui mare meeting de protestare al mirenilor, clerului și poporului român greco-catolic pe a treia zi de Rusali în Cluj ori Alba-Iulia.

În acest înțeles ni se trimite următorul comunicat:

D. dr. Ștefan C. Pop a convocat pe ziua de azi, marți, 23 april, la Budapesta o consfătuire intimă în scopul ca intelectualii români gr.-cat. să se sfătuiască asupra atitudinii și a demersurilor, cari ar fi să se ia din partea lor în fața atacului, ce se pregătește în contra bisericii gr.-cat. române unite prin plănuita înființare a episcopiei gr.-cat. maghiare.

Ținându-se azi această consfătuire intimă în prezența a numeroși bărbați români gr.-cat., sosiți din toate părțile țării, cei prezenți au constatat unanim, că zace în datorința fiștecărui fu conștiința al bisericii gr.-cat. rom. de a lucra din toate puterile pentru respingerea a-

cestui atac îndreptat în contra autonomiei și întregității provinciei metropolitane gr.-cat. române de Alba-Iulia și Văgăraș și în contra ființei noastre românești.

În consecință conferința a hotărât unanim convocarea unui mare meeting de protestare, care se va ține la 28 mai st. n., a treia zi de Rusali.

Pentru ducerea în îndeplinire a tuturor concluzurilor conferinței s'a ales un comitet aranjator de 60 de membri și un comitet executiv de 10 membri.

Primul-ministru renunță la mandat.

Ladislau Lukács, șeful consiliului de ministri a renunțat biroul camerei că renunță la mandatul său de deputat. Aceasta, fiindcă a fost numit primul-ministru și vrea să facă din nou apel la opinia legătorilor. La rândul lor „alegătorii” vor grăbi să ofere mandatul cu unanimitate. — sânt doar c mult mai ademenitoare acum perspectivele lucrurilor.

Meeting de protestare împotriva reformei electorale plănuită de Lukács.

Partidul socialist, partidul lui Justh și alianța sufragiului universal organizează duminică un mare meeting de protestare, în capitală, împotriva proiectului de reformă electorală contemplat de Ladislau Lukács. Din partea partidului lui Justh va vorbi Justh însuși, din partea alianței sufragiului universal profesorul Jász. Între proletarii capitalei se împart broșuri de pagandă în zeci de mii de exemplare.

Delegațiunile.

Delegațiunea ungară a fost convocată pe Marți, 30 c., în Viena, pentru ședință plenară. În cea dintâi ședință ministrul de finanțe comun își va face expoziția, după care cele patru subcomisiuni vor lua în discuție proiectul budgetului provizoriu.

Numirea noului guvern.

Monitorul publică decretul de numire a noului guvern. Membrii guvernului vor presta jurământul de lealtate probabil încă în săptămâna aceasta. După aceste informațiuni, ministrul pleacă mâine în Viena.

Satelii noului guvern.

Aflăm din Monitorul Oficial, că secretarii generali Jeszenszky și Kabffy au fost medaliați, cel dintâi cu crucea dinului leopoldin, al doilea cu marea cruce a dinului iosefin. S'au răsplătit astfel încă o dată meritele lor.

nașe de tributul împăcătorec și de obligația, infamantă pentru ei, a serviciului militar. Cu noștii lui el combătea armata chineză, stăca conștient rusești; dar protegia în totdeauna pe călătorii singuratici.

Apoi el dădea adesea navală în orașe, jefuia pe magistrați, prăda pe yameni, libera pe pensionarii „caselor de flori” și pleca după ce însemna pe zidul punera de praț pe capul lui. Și puterea lui ajunsese atât de temută încât caravanele îi plăteau o dăruie anuală, iar guvernământul manciurian făcea cu el și îl ruga să dea voie să treacă pe teritoriul lui uzanul destinat curții din Peking.

Din vreme în vreme, ca să se distreze, Kirghistan ridică fortărețe cu cărămizi de ceamă smulsă din negustori; apoi le dădea foc ca să-și îmbie cu mireasmă logodnică, stepa.

Între zi un zăian de nuntă străbătea Manchiaria. El venea din provincia Chi-Li și mergea la granița siberiană, ca să conducă o fată de mandarin la un soț chinez emigrat acolo.

Precedată de soldați și escortată de ranfieri, o fată strălucitoare de stăgar și de membră, de apărători de mișcă și de lectice își desfășura pe șeful monoton și cenușiu cordolele ei balțate. În mijloc era o literă roșie balansată între două cerule și atârnată de două prăjini de bambus.

Dar, deodată, la orizont, un nor de praț se ridică și într-o clipă ceata lui Kirghistan și a mandarinilor lui împreună cu cortegiul. Soldații dau din clopote, muzicanții instrumentele, mandarinii își

îmbie pungile. Dar nepăsători de ei, regele Manchiuriei s'a apropiat de literă, cu vârful arcului el ridică perdeaua, pe care o lasă să cadă numai decât.

Apoi din nou se ridică, cu mâna de data aceasta, și, aplecat el contempla pe mica chineză, care de frică, se face a dormi, având pe fiecare obraz un rotogol de roșă, în vârful nasului un rotogol de aur, și înfipt în legăturile ei negre și luse, un buchet de flori în filigran de argint, cari tremură.

Kirghistan tremură și el și ceva foarte violent și ceva foarte dăles îl face să găfăie și să zâmbiască în același timp. În cele din urmă, pe sub lungile ei pleoape încreșite, păpușa strecoară o privire oblică, atunci prinzându-o în brațe, el o așază pe șeaua lui, — și o ia galopând spre cort...

El o așază pe patul lui de piele de lynx, apoi stând pe vine în fața ei, el îi cuprinde, plin de admirație, cele două piciorușe de chineză înțeluna din mânile sale, le măsoară lungimea cu degetul și le vâră în mănecă, nimit și răpit, că le găsește atât de dragute în cutioarele lor de atlas.

— Cât ești tu de scumpă, și subțirică și plătândă! Ce lucru mititel, mititel ești tu pe lângă stepă! Uite yurta mea, pare mare de tot de când ai intrat tu într-nsa! Nici odată n'am văzut o femeie ca tine. Ești tu o femeie aievea ori numai un ideal?... Cum te cheamă?

— Do-Lo-Nor.

— Do-Lo-Nor? Cum poate purta un lucru mic ca tine un nume atât de greoi? Nu te îmbămbărești seara, după ce l-ai purtat o zi intră Do-Lo-Nor... nu găsești tu, că asta sună ca un bolovan aruncat în adâncul unei prăpăstii dâncei? Și inima mea era o prăpăstie adâncei, tu ai aruncat cele trei silabe ale numelui tău ca pustiul, vezi, trupul meu întreg tresare.

Și el voi s'o strângă în brațe.

Dar, deodată, un vârtej sinistru umplu de pia întreagă. Prăjiniile se îndoiră, funiile se seră, pânzele plezniră, și alergând în pragul cortului său, Kirghistan privi la stepa mișcătoare, se ridică, recădea, se învârtia și se întorcea mându-și mirele.

Nici când el n'a văzut-o atât de frumoasă așa de groznică și, uitând pe mica chineză udată la pământ, sări pe cal și se perdu în vijelie.

Apoi, ani trecură de-a rândul. Numeroase cortegiile de nuntă cari se îndrumară spre hotarele siberiene, și mai numeroase încă convoiurile negre cari se întoarseră de acolo spre China, și a reduce la pământul strămoșesc rămășițele expatriate. Kirghistan era groaza tuturor acestor caravane, căci el gonja până și pe morți, ba se vestia că se exersa la tragerea în tântă cu lăsa lui pușcă cu cremene, făcând să zboare, prin cingul lor de teck*, creerii mandarinilor.

* Teck, un mare arbore în Indii, vestit pentru lemnul lui tare, din care se construiesc puternice corăbii.

neperitoare, căci cei doi secretari generali au fost autorii morali ai celebrelor alegeri parlamentare din vara anului 1910. Ei vor rămânea și pentru Lukács ceea ce au fost pe timpul contelui Khuen-Héderváry: diuscarii sistemului politic actual. Răspunzătorii ce-au primit, vădește, că ei se bucură în același grad de simpatiile noului șef și aceasta trebuie să fie o indicație pozitivă în ce privește intențiunile lui Lukács. Noi vom ține seamă de ea.

*

Noi șefi de secție. Consilierul de ambasadă contele Frideric Szapáry și consilierul ministerial și alic cavalerul Ottocar Weil au fost numiți de monarhul șefi de secție în ministerul de externe.

*

Facultatea italiană din Austria.

Comisiunea bugetară a camerei austriace, în firul desbaterilor de ieri, a primit propunerea deputatului Stölzl pentru delegarea unei comisiuni speciale de șapte, care să studieze temeinic chestiunea mult trăgănată a facultății italiene și să-i pregătească o soluție definitivă. Deputații italieni Pittoni și Conci au criticat cu asprime atitudinea guvernului față de italieni și au protestat în contra instituirii comisiei de șapte, căci văd în ea o nouă amânare a soluției, o nouă nedreptate în contra italienilor. Procedul acesta teroristic nu e potrivit să deștepte simpatii în cercurile italiene și nici alipire către guvern și monarhie.

Se crede, că în curând vor avea loc meetinguri de protestare în provinciile locuite de italieni.

*

Pentru împlinirea scaunului episcopesc greco-oriental din Buda. Pe ziua de 19 mai s. n. patriarhul sârbesc din Karloviț a convocat la Budapesta sinodul episcopesc. E vorba de împlinirea scaunului episcopesc greco-oriental din Buda.

Prin urmare alegerea săvârșită în timpul răposatului guvern în persoana lui Zubkovic, arhimandritul din Timișoara, n'a fost întărită. Cauza ar fi găsit-o guvernul în nerespectarea unor anumite forme.

Se poate întâmpla ca și noul candidat să pătească același lucru: să nu i se fi îndeplinit formele... Și așa, poate, și cu al treilea candidat.

Mai cu seamă având în vedere că și guvernul unguresc va avea odată și odată trebuință de o episcopie greco-orientală...

Intr'una din zilele pe când rătăcia prin stepă, el întâlni o procesiune de înmormântare. Era acum gata s-o atace, când zări, în urma cosciugului, un tânăr îmbrăcat în doliu, care plângea. Mișcat de tulburarea lui necunoscută, tâlharul șovăi.

— Cum se numește răposata?

— Do-Lo-Nor, — răspuse tânărul — e mama mea, pe care o conduc spre pământul binecuvântat al strămoșilor săi.

— Do-Lo-Nor! — murmură tâlharul, și își întoarse calul, urmărit de soldați, cari, deodată își recăstigară curajul.

Dar sus pe movilă, se opri.

— Do-Lo-Nor! — suspină el, și o amintire plină de farmec, îi trecu prin memorie.

— Tânărul acesta ar fi putut să fie copilul meu, — gândi el, și vreme îndelungată, cu ochii acoperiți, el privia cu disperare spre frontiera lui Chi-Li, puțințelul lucru care se ducea cum venise, clătănându-se între două cămile și atârnată de două prăjini...

Din ziua aceea, o tristeță de nînvins rodea pe bătrânul șef. El își regreta tinereța fără iubire, cegeta la moarte, și desnădăjduia că nu are un copil care să-i perpetueze memoria și să-i ridice un mormânt după obiceiul strămoșesc. Cu aceasta, comorile lui destinate, să-i asigure înmormântare prințiară secasără, și puterea lui declina repede, de când convoiul mortuar ajuns la Peking răspândise știrea că „regele Manciuriei” fuge în fața soldaților.

Astfel se afișă în toată Manciuria că pe capul lui Mirghistan s'a pus preț. Dar eu toți cei 1500

Pentru Bucovina

În toate țările locuite de români, cearta e în floare, dar mai mult între românii bucovineni, par'că a sămănat cineva „chiper”. Lupte în dreapta, lupte în stînga și oare pentru ce atâtea vrăjbi? Numai pentru a slăbi prestigiul propriu al nostru. De un timp scurt, atât de măbait sunt, încât m'am desgustat de toate, mi-e rușine a mă numi român bucovinean. Bucovinenii au ajuns departe cu cartele, încât românii care priveghiază ca niște sentințele toate mișcările noastre, pas de pas, s'au pus pe gânduri, că oare din toate luptele aceste pe terenul certelor unde vom ajunge? Tre-cutul l-am văzut și l-am gustat, viitorul cine poate să-l știe? Ce furtuni au să mai treacă peste noi românii!

Am citit toate zărele bucovinene, ardelenene și din regat, despre conflictele între partide. Și despre neînțelegerile urmate între studenții academici ardeleni și din regat cu redacția „Foaiet Poporului”.

Oare voi putea răspunde la toate acestea? căci mă tem să nu sară cu ciomagul asupra mea, dar orice s'o întâmpla eu cred că fiecareia îi este ertat a-și pune ideile pe hârtie, dacă satisfac un interes obștesc. Cu atât mai mult mie mi-ertat, fiindcă cunosc pe toți frații iubitori de certe încă din copilărie.

Noi românii bucovineni suntem de mai multe feluri.

1. Români adevărați, cari trăesc numai românește și se luptă pentru înălțarea neamului nostru sunt foarte puțini.

2. Sunt români, cari umblă numai după laude și mărire pe toate căile vieții, dela aceștia puțin putem aștepta să ne încălzească.

3. Sunt români, cari iau în căsătorie din alt neam. Dacă soția e germană, bărbatul trebuie să ție cu germanii, sau dacă e ovreică sau rusă trebuie să ție cu partidul rutean, cu românii ține fiindcă poartă nume românesc.

Sunt români cari dela naștere și până

la moarte vorbesc alte limbi. În loc de limba română, de oarece îi jenează limba română și fiindcă noi românii bucovineni suntem de mai mult feluri, nici odată nu vom putea juca hora unirei, înc'odată nu putem să arătăm lumii o sărbătoare a păcii în „vesela grădină” botezată de marele poet V. Alexandri.

Avem cazul dela universitatea din Cernăuți. Între studenții români academici există mari desbinări. Înainte vreme toți studenții români erau membrii ai societății academice „Junimea”. Iucrau umăr la umăr pentru binele tuturor, astăzi câte societăți sunt? „Junimea”, „Dacia”, „Moldova”, „Bucovina” etc.

Voi frați, *civi academici*, nu vă este încă bine cunoscut că „Unirea” face puterea și că până ce nu-ți fi toți la un loc înche-guți, nu puteți lucra absolut nimic?

Voi aveți puterea în mână a lucra mult pentru popor și a nimici certele între acei români, care sunt învrăjbiți de veneticii pe cari i-am prînit cu brațele deschise în Bucovina și astăzi nu ne lasă nici cenușa în vatră să se răcească.

Căci după absolvarea studiilor în universitate vin alte greutăți mai mari și mai multe, unde nu se poate atât lucra, cât se poate lucra ca *cives academici*. Așa trec anii de studiu ca clipele și după ieșirea de pe băncile universitare, fiecare ocupă câte un post, unii la tribunal, alții la guvernul țării, unii prof. la gimnaziu, pedagogie, școala reală etc. Când e vorba de ales un deputat sau alt reprezentant sar cu toții și de aici se nasc iarăș partide unii contra altora, fiindcă atîta timp cât au fost ca studenți trăiau desbinați: de aici răsare răul și ruina noastră, care este bucuria străinilor.

Lăsați ambițiunile, onorurile și măririle la o parte, desființați toate celelalte societăți academice și grupați-vă într'o singură societate academică: „Junimea”, și la muncă, lucrați dupăcum vă dictează inima și puterile pentru binele obștesc și veți vedea, că vor peri toate certele și va învia pacea.

Avem în Austria, în Viena, societatea academică „România Jună”; în Budapesta capitala Ungariei societatea „Petru Maior”. Una a serbat jubileul de 40 de ani, iară alta serbează jubileul de 50 de ani, fără certe. Nu sunt acolo români din toate părțile? Însă cu câte greutăți s'au luptat studenții români academici, atât cei din Viena cât și cei din Budapesta și tot nu s'au făcut desbinări, ca să înființeze mai multe societăți, ca la noi bucovineni.

Cu câte greutăți se luptă societatea academică „Petru Maior” în Budapesta: stau ungurii ca lei să înghită pe toți românii, însă cât va exista unirea, dînsii vor putea trece toate greutățile. — Ne putem mândri cu astfel de tineri. — Mulți doresc să ajungă președinți în fruntea societății etc. Dacă ambiția voastră nu poate ceda, faceți mai multe posturi, de pildă 2 v.-președinți etc. însă nu vă desbinați, pentru D-zeu! E mare păcat și rușine, căci lumea nu doarme și românii, frații noștri de un sânge, sufăr pe arma noastră de toate păsurile noastre, deoarece nu corespund bu-nei cuvințe. Voi frați academici ce veți

de tael¹⁾ promiși, nimeni nu îndrăzni, să se atingă de șef, care cobora liniștit, în mijlocul mulțimei să citească afișele lipite pe ceainăriile dela răsărucei.

În sfârșit, într'una din zile, se văzu un nomad bătrân intrând în *yamen*²⁾-ul fiului lui Do-Lo-Nor-magistrat al orașului.

— Eu sunt Hirghistan, — zise el, sprijinit în lunga lui pușcă cu cremene.

Mandarinul se crezu perdut; dar tâlharul urmă:

— Nu te teme nimic! viu să-ți aduc capul meu. Eu nu mai țin la el, iar voi ceilalți îl prețuiți scump. Vreau totuși ca eu prețul lui să-mi ridici un mauzoleu pe movilă, printre mormintele tribului meu, ca după moarte, să pot, ca în timpul vieții, să contemplez marea de ierburi ori zăpezile, să stăpănesc asupra Manciuriei și să sburd prin stepă.

Și dupăce pactul acesta straniu a fost redactat și semnat în fața martorilor, Kirghistan se încredință în mâinile gădelui, care îl făcu să moară încetinel ca să lase arhitecților timpul să ridice monumentul — balaur, sînx, — care și până astăzi se înalță pe înaltul platon manciurian, privește spre China și stăpânește câmpia siberiană.

¹⁾ Tael, măsură chineză, valorând 37 grame de greutate, și însemnând și o monedă de aur și argint.

²⁾ Yamen, în China reședință oficială a magistratilor de orice rang.

sămăna, aceea veți culege, dela voi așteptăm mântuirea multor rele.

II. Venim la conflictul studenților academici ardeleni și din regat. Oare e o bravură și e frumos ca „Foaia Poporului” să aducă în publicitate, astfel de atacuri unor frați de ai noștri, cari se află ca oaspeți în țara noastră. Oare oamenii dela „Foaia Poporului” și patronii ei nu sunt români? Cine e d. Onciul? Cine e redactorul responsabil? Nu sunt și ei sânge din sângele nostru?

Nu zic că luptă că și ei pentru poporul român? Atunci ce rost au asemenea atacuri?

Dacă ar fi existat „Foaia Poporului” pe timpul mărelui bărbat care ne-a ridicat din somnul germanismului, Aron Pumnul, oare ar fi procedat tot precum face astăzi cu tinerii civi academici ardeleni?

Dar ce înseamnă separatismul acesta între noi și frații din Ardeal? Când într'un trecut nu prea îndepărtat Ardealul ne-a trimis pe Aron Pumnul, pe Pipoș, care a venit în vremuri de lipsă mare ca conducător bun la ziarul nostru. Cu ce alai l-am adus pe reposatul Pipoș, după aceea pe Bogdan-Dnică, tot ardelean? — Și ce lipsă mare avem de astfel de bărbați astăzi! — Căci noi românii bucovineni nu avem darul să scoatem un ziar politic să se lupte pentru noi, ci pe care le scoatem trăesc puțin, mai mult tângesc și apun. Noi ne pricepem numai la certe. Și în asemenea împrejurări pentru noi să ne simțim atât de tari ca să ne uităm chiorăș la alți frați?

Noi vrem numai un partid, vrem unire, vrem pace și nu trebuie să ne batem joc de aceea ce ne-au lăsat strămoșii noștri. — Ce era înainte vreme „Facultatea teologică” și ce-i astăzi, stau lupii s-o înghiță. În conzistor avem vre-o 3—4 bărbați vrednici cari mai conduc afacerile în bună regulă. Ceialți ca vai de ei. Mândri să fim noi românii bucovineni, căci dela facultatea noastră teologică au eșit atâția bărbați de seamă ca: Mitropolitul primat dr. Conon Avramescu-Dornici, mitropolitul Moldovei dr. Pimen Georgescu, dr. Badea Cireșanu, prof. universitar, dr. Ioan Cornoii, dr. C. Chiricescu, prof. universitari etc. Din Ardeal: dr. Petru Barbu, dr. Gheorghe Popovici, dr. Tr. Putici, dr. Traian Badescu, dr. Dimitrie Barbu, dr. Romul Nestor, dr. Teodor Botiș, etc... Deci să primim și acum cu brațele deschise, pe toți frații noștri români, fie din regat, fie ardeleni, fie macedoneni, fie de peste mări, căci toți suntem de un sânge și avem un Dzeu.

Ce era în Ardeal? Câte și câte între partide și ziare tocmai ca și în Bucovina, însă s'au aflat bărbați de inimă și a făcut pace, căci pacea îi place și lui Dzeu.

Și dacă este să menținem aceste legături rodnice apoi desigur nu prin mijloacele „Foi Poporului” se va face aceasta.

Trecem mai departe, în regat, cât și în Ardeal, noi românii bucovineni am fost totdeauna primiți și bine văzuți, ba am ocupat și funcțiuni. Domnii Ilasievici, Nastasi și Chelari, profesori la gimnaziul cel mare din Brașov. Înainte vreme în Cernăuți se petreceau alte lucruri, erau studenții academici, bărbați vrednici de chemarea lor, știau cum să prețuiască pe acei români cari veniau în țara noastră la studiu. — Astăzi la ce putem să ne așteptăm? La desbinări și certe. Înainte vreme era numai

societatea „Junimea” și „Academia ortodoxă” în seminar și Doamne ce bine era! Studenții bucovineni invitau pe frații lor ardeleni sau din regat să viziteze Bucovina, adică pe colegi, spre fala bucovinenilor. Astăzi studenții români academici singuri nu se pot suferi unii pe alții.

Dovadă, câte societăți academice sunt.

Nu vedeți, că așa departe au ajuns dușmanii noștri, încât s'au întins și voiesc să ne iee „fondul religionar”, biserica și limba! Oare când ne vom trezi din somnul în care dormim?

Pentru suprema necesitate de pace frații ardeleni au jertfit susceptibilitățile lor personale întregului neam românesc, au fost bărbați cu caractere tari și cu suflet distins aceia, care au dat această dovadă de jertfă pe altarul neamului.

Și cât de frumos o acum; lucrează toți umăr la umăr pentru înflorirea neamului.

Așa și noi românii bucovineni, nu ne trebuie mult să ne gândim ce să facem spre a scăpa de influința certelor. N'avem decât să luăm pildă dela frații români ardeleni și atunci va dispărea cearta și ura dintre noi. Iară voi iubiți oaspeți români studenți academici ardeleni din regat și sârbi din Sârbia, cari ați venit din depărtări mari ca să ascultați și prelegerile facultății noastre de teologie, „Foaia Poporului”, care ca un trăznit a picat asupra voastră nevinovați, iertați-o că și Dzeu a lăsat să iertăm de 70 ori câte 7.

Vă zic bine ați venit în dulcea noastră Bucovină, căci ce-i al nostru e și al vostru.

Tereblecea, april 1912.

Vasile Terebleceanu.

EXTERNE

Ecoul bombardării Dardanelor în Bulgaria. — Primele știri despre acțiunea flotei italiene împotriva Dardanelor a produs o senzație enormă. Toată lumea credea, că războiul italo-turc a intrat în o fază decisivă, și că italienii vor constrânge pe Turcia să cedeze s'au să-i dea lovitură de moarte.

Macedonenii, mai ales, au crezut, că a sunat ultimul cias al Turciei și începuseră să și viseze o cucerire a Macedoniei din partea Bulgariei. Se lansase zvonul, că guvernul bulgar a mobilizat trei divizii spre a fi gata pentru o acțiune agresivă împotriva Turciei. Față cu aceste iluzii este dela sine înțeleasă decepția provocată de veștile ulterioare, cari au arătat, că nu e vorba decât de o simplă manifestare în scop de intimidare a Turciei. Lumea bulgară e convinsă, că această demonstrație nu va aduce nici o impresie de teamă asupra Turcilor și că împotriva ei vor căpăta și mai mult curaj de pe urma ei.

Guvernul bulgar nu și-a pierdut calmul, oricât de impresionat a fost de primele deșeși, el a continuat a păstra o atitudine expectativă, de altfel nu a întârziat a fi informat de către minunile din străinătate, că chestiunea nu e prea gravă.

De altfel și dorința cercurilor bulgare este de a păstra o atitudine pacinică față de Turci.

În Bulgaria există convingerea că marile puteri nu voiesc desfacerea Turciei.

Mai ales Rusia nefiind gata pentru război a dat în ultimul timp diriguitorilor statului bulgar sfatul de a evita tot ce ar fi de natură să provoace conflicte cu Turcia.

Cum vedem dar, din aceste relații pe care le leam dintr'o corespondență a ziarului „L'Independance Roumaine”, intenția din partea Bulgariei a unui atac împotriva Turciei nu există decât în imaginația unor anume cereuți.

Revoluție în Maroc. După ziarul „Petit Parisien” conjurații, cari au înscenat răscoala în Fez, aveau la început de gând să împedeca călă-

torie sultanului Muley Hafid din Fez la Rabat pe drum să-l prindă cu suita sa întreagă. Aceasta ar fi fost signalul pentru masacrarea ofițerilor instructori francezi și a celorlalți europeni. Acest plan însă a fost zădărnicit prin răscoala prea timpurie a soldaților indigeni mercenari.

Rezidentul Regnault a anunțat guvernului francez, că răscoala au devastat în deosebi într'un cartierul jidanilor. La rugarea lui, sultanul Muley Hafid a primit 10,000 jidani în palatul său așezându-i în grădina și curtea palatului. Soartea acestor dani — după raportul lui Regnault — este foarte tristă. Autoritățile nu pot câștiga alimente pentru o mulțime, așa de mare astfel că băntuie foame între ei.

Semioficios s'a anunțat convocarea conferinței ministerului pe sâmbătă în 27 c. n., în care se va lua o hotărâre definitivă pentru trimiterea în trupe noi în Maroc. Guvernul francez este în principiu convins unanim despre necesitatea acestor dispozițiuni.

Generalul Moinier, la cererea sa telegrafică, a fost imputernicit de către Briand, ministrul francez de interne în conștelegere cu prim-ministrul, să declare starea de asediu pe teritoriul capitalei Fez.

Ziarul englez „Times” anunță, că răscoala amenință Elksar-ul și din districtul Sebu, se trimite urgent trupe în tabăra franceză, care se află la 32 kilometri depărtare dela Elksar.

Legătura telegrafică între Tanger și interiorul Marocului este întreruptă, și Fez comunică cu Tanger numai cu ajutorul aparatelor radio-telegrafice. Orașele de pe litoralul mării sunt în liniște.

Regele Greciei și chestia cretană. Regele Greciei a făcut înaintea corespondentului ziarului „Berliner Tagblatt” următoarea interesantă declarație despre atitudinea Greciei în chestia cretană: „Țara mea are lipsă de liniște, pentru că avem multe de reforme pe terenul afacerilor internaționale și așteptăm rezolvirea. Noi vrem pacea. Dar chestia cretană continuă ajunge la suprafață și împiedică activitatea bărbaților de stat pentru o pace pașnică, atât de mult dorită. Chestia cretană o poate rezolvi Grecia, ci numai marile puteri.”

Și regele speră, că aceste vor ajutarea Greciei în tendința ei de a menține pacea. „Ni-ar plăcea foarte mult” — a zis regele — „dacă puterile ar împiedeca mergerea deputaților cretani la Atena”.

Chestia guvernamentului Chelm și Duma rusească. Acest teritor polon era să fie incorporat Rusiei, deși polonii au mișcat toate toate puterile contra incorporării. Și așa se vede că le-a succedat deocamdată aceasta. O telegramă din Petersburg anunță că în Duma proiectul pentru incorporarea guvernamentului Chelm, după motivarea conținută de Uvaroff, deputat progresist a fost luată dela ordinea zilei cu 87 voturi pro și 83 contra. Proiectul se află la a treia citire.

Din trecutul Dardanelor. Acțiunea flotei italiene în contra Dardanelor atrage din nou atenția lumii asupra acestor strâmtoare, cari au jucat și în trecut un rol foarte important în istoria universală.

Dardanelele au câștigat o importanță strategică numai dela descoperirea tunurilor mari de coastă. Înainte de aceasta o flotilă a putut apărea într-o intrare a dardanelor, azi însă întărirea pe văzute cu armamentele cele mai moderne de mare nează întreaga strâmtoare îngustă.

Hellespontul, după cum l-au numit grecii, jucat prima oră rol în istorie, când a trecut pe lângă oștirea a lui Xerxes peste el în Europa. Prințul rege al persilor a zidit giganticul pod, pe care la a cărui zidire a folosit 674 vapoare. Alexandru cel mare a trecut de asemenea pe această strâmtoare în Asia. La anul 1356 au folosit-o pentru călătoria Dardanelor pentru atacurile lor împotriva imperiului bizantin în Europa. Aceștia, ca și împărații Constantinopolului și a întregii peninsule balcanice tot numai de un atac de pe mare au putut să se salveze și de aceea încă Mohamed al II-lea, încă în anul 1462 a zidit întărirea Sedit-Barx și Bant Kalesi sau cum se numește azi Male-Sultani. Aceste sunt întărirea vechi, pe când pe malul cel mare s'au zidit la anul 1650 de către marele vizir Köprülü Ahmed întărirea noi Kam-Kalesi și Kılıd-Baru.

Intăriturile zidite mai târziu sunt grupate între aceste patru intărituri. Armamentul cel mai modern din vremea intăriturilor vechi s'a început la anul 1864 la insistența și după planurile inginerului englez *sr Henry Bulwer*.

Intăriturile acestea au rezistat atacului vehement al flotei venetiene, repetat în mai multe rânduri. Numai la anul 1770 la succes amiralului rus *Eliastov* a intra în Dardanele și de aici, fiindcă intăriturile turcești isprăviseră munițiile. Supt impusă acestui atac toate intăriturile au fost prozivate din nou cu cele trebuincioase pentru a rezista unui atac mai îndelungat. La anul 1807 însă din nou au fost neglijate încât amiralul englez *Duchworth* făcând a întâmpina vre-o rezistență a părăsit din nou în Dardanele și mâca și a răpănt cu opt corăbii de linie în fața Constantinopolului, însă văzând că turcii se pregătesc pentru o rezistență a plecat din nou îndărăt ca să nu rămână închis în Dardanele.

Anglia, Rusia, Franța, Austria și Prusia la 1842 au legat cu *Turcia* așa numitul tratat al Dardanelor prin care *Turcii* își recunosc dreptul de a nu permite intrarea în Dardanele a altor vapoare decât a celor turcești. În timpul războaielor pentru independență cu învoirea *Turcii* flota engleză a trecut Dardanelele pentru a apăra Constantinopolul în contra unui eventual atac din partea flotei rusești.

Din datele acestea putem constata că trecerea Dardanelor și în trecut, când armatele nu dispuneau de armamentul de azi, a fost imposibil și la întrebarea, că renși-ve oare Italia să treacă strămtorile Dardanelor, putem răspunde aproape cu siguranță că *nu*.

Prosperarea aviaticeii în Rusia. Marele duce *Alexandru Mihailovici*, președintele comitetului aeronautic, într-un comunicat către poporul rusiei arată activitatea de până acum a comitetului. Comitetul acesta a fondat școala militară aeronautică din Sebastopol, unde sunt aplicari 102 ofițeri, 200 soldați și care are de prezent 77 de aparate, parte din străinătate, parte în Rusia construită. Pentru apărarea Rusiei încă numărul de aviatori ce ies din școala aceasta militară nu sunt suficienți și din cauza aceasta sunt necesare noi jefite finanțiare, ca Rusia să nu-și pierdă locul al doilea ce-l are pe terenul aviaticeii.

Scrisoare din Iași

Inaugurarea statuei lui Cuza-Vodă. — O pioasă aducere aminte. — Centenarul răpirii Basarabiei. — Hirotonisirea unui nou arhieru.

Iași, 9 aprilie st. v.

De aproape două luni de zile statua lui Cuza-Vodă, ceaș vna fantomă, pe care valurile ambiției cetățenești a leșenilor l-a purtat din loc în loc, a necrozat în sfârșit în marea piață a Unirii.

Nu mai reeditez acele peripeții atât de puțin plăcute pentru demnitatea noastră națională. Cu recunoscătoare compasiune și obiectivitatea sa de om de știință, a făcut-o în revista „Țara Noastră” ilustrul academician d. prof. A. D. Xenopol, care, precum se știe, a luat o parte activă la strângerea fondurilor acestei mari și atât de târziu operă de recunoștință a nației față de *acei*, pentru care, orice ar concretiza recunoștința noastră e prea puțin.

Statua e înaltă de vre-o două metri și inspiră o măiestrie cum de sigur n'au multe statui. Dacă se găsește unii care se declară foarte mulțumii de înfrățirea ei, sunt înră și alții care spun că, dacă liniele statuei ar fi fost mai sinuoase, ar fi prezentat un tot mai armonice privirilor.

În orice caz, dacă nu contestă acestei statui de a fi cea mai frumoasă din țara noastră, nu pot contesta și faptul că e cea mai scumpă tuturor românilor.

Oaspeții, la marile serbări ce se organizează cu prilejul inaugurării, se anarță din toate părțile. Se înstăue un comitet de recepție, în fruntea căruia se află autoritățile comunale, apoi profesorii universitari și studenții.

Programul defiațiv va fi elaborat zilele acestea. Se știe, totuși, că în ziua de 2 mai, se va face un mare pelerinaj la părăginitul mormânt al lui Cuza dela Ruginoasa. În ziua de 3 va avea loc desvălirea oficială a statuei, iar seara și în zilele următoare, 4 și 5, vor avea loc felurite serbări și

festivaluri, oficiale și populare, vizitarea monumentelor istorice, cântări străine, lunchete, serate și altele.

Se prevede o animație cu mult mai mare, decât cea din timpulna jubileului universității. Pe lângă intelectualii de peste hotare și din țară, se așteaptă că vor veni să se închine bronzului, care intrupează și e o mai înfrățită gesturi pentru fărâșimea noastră, numeroase delegații de săteni din toate județele țării.

A sosit deasemeni știrea oficială, că principii *Ferdinand și Carol* vor asista la aceste serbări, prezentând pe *M. S. Regele*.

N'ar fi rău să se ia măsuri din timp, ca și cetățenii să participe într-un număr mai mare, de ocazionalitate la asemenea ocazii.

Pe când acestea sunt pregătirile ce se fac pentru a începe de mâine o parte din reparația ce o merită marele domnitor nedreptat — din inițiativa fanșului și a unui cerc intim de curioși, sărbătura 7 april s'a oficiat la mormântul dela moșia Silești un parastas, în amintirea a trei ani de la moartea sfintei domnițe *Elena-Cuza*.

La această pleacă manifestare, pe lângă o marea de aștizență, a luat parte și fratele domniței, noul ministru, d. *Teodor Rosetti*.

În aceeași zi, un alt parastas cu același scop, s'a oficiat în capela azilului „*Elena Doamna*” din București, în prezența tuturor elevilor și profesoarelor școlii. Căci precum se știe, *Domnița Elena* e o nobila fondatoare a acestui important așezământ de cultură.

În chestiunea foarte delicată a chipului cum trebuie să scriem noi împlinirea unui veac dela răpirea Basarabiei, o nouă întrunire a profesorilor inițiatori a avut loc în Aula Universității duminică 8 april.

După numeroase discuțiuni, la cari au luat parte doi profesori: *P. Bișcanu, A. C. Cuza, dr. C. Șumleac, A. D. Xenopol, dr. L. Cosmovici* și alții printre cari, *Pr. I. Popescu* și profesorul *Brandea* — s'a ajuns la următorul program, pe care inițiatorii s'au luat angajamentul să-l aducă îndeplinire la începutul:

1) Trebuie să îndelung să fie arborat la toate casele românești.

2) Liga Culturală, împreună cu toate secțiunile ei, să patronizeze această manifestație în toate orașele țării.

3) Să se țină conferințe lămuritoare de cătră frunziși competenți în toate capitalele de județ, iar comunei rurale să li-se țină un discurs tipărit, care să fie citit locuitorilor statului.

4) Să se facă demersuri pentruca în toate bisericile să se officieze parastase în amintirea celor ce au protestat contra răpirii Basarabiei.

5) În seara zilei de 26 mai să se organizeze festivaluri cu un caracter pur ocazional.

D. Nicolae Iorga, care trebuie să țină duminica aceasta o conferință în folosul secției locale a „*Societății femeilor române ortodoxe*” și cu aceasta ocazie să participe și la consfătuirea de mai sus, o tăi prefăcăt cu nu poate veni, din pricina morții camăgului său prieten și marei artist național *Petre Lăcu*.

Cu o rasă solemnitate s'a oficiat duminică la mormântul hirotonisirea noului arhieru *Bartolomeu Stănescu*, cu titlul de *Bășoanul*, în locul *P. S. Sălă-Medon*, astăzi episcop și *Hașilor*.

Serviciul divin a fost oficiat de către *I. P. S. Sa mitropolitul Pimen*, asistat de episcopii *Nifon al Danării de jos și Teodosie al Romanului*.

A participat un mare număr de credincioși, printre cari am remarcat autoritățile, arhierul *Teofil Ploesteanu*, vicarul mitropolitului din București, sub-administratorul Casei bisericice d. profesor *Dobrescu*, camăscutul filantrop d. colonel *Langa* etc.

După predica de bine-cuvântare amitropolitului, a răspuns prin cuvinte alese și cu o vădită căldură convingătoare în glas, noul ales, asigurând că prin toate mijloacele va căuta să fie la înălțimea votului sfântului sinod.

După serviciu, în palatul mitropolitan a avut loc recepția felicitărilor și s'a servit o masă de 30 tăsămuri, cu care ocazie s'au pronunțat numeroase discursuri.

Clerul nostru și-a legat mari speranțe de persoane noului ales, ca având distinsă calitate morale și intelectuale.

St. P. Moldovanu.

Serbările jubilarie ale soc. acad. „Petru Maior”

Discursul dlui președ. V. Groza rostit la bauchetul de Duminică

Tubiților oaspeți,

De cea mai vie bucurie vibrează sufletele celor cari au fericirea de a fi astăzi membrii ai societății „*Petru Maior*” și când în numele lor uruz din inimă binevenire tuturor acelora, cari ne-ați făcut marea cinste de a veni să prăznuiti împreună cu noi jubileul de jumătate veac, mândria inimii este cu atât mai mare, cu cât jubileul societății noastre este mai mult decât o serbare, care comemorează înființarea ei, a celei mai vechi instituții culturale a universitarilor români de pretutindeni, acest jubileu este — dupăcum o dovedește aceasta prezența atâtor distinși oaspeți și atențiunea îndreptată astăzi spre noi a românilor din toate părțile — o adevărată serbătoare culturală a românilor din Ungaria.

Și cu drept cuvânt. Căci dacă societatea „*Petru Maior*” pe lângă menirea ei literară și-a ales de mijloc al promovării intereselor sale deja din capul locului întreținerea de raporturi sociale cât mai intensive cu marele public român, apoi cu atât mai de sine înțelesă este această strânsă legătură astăzi, când avem deosebita mândrie de a putea număra în șirul foștilor membrii ai societății noastre bărbați cu ranguri și nume mari, conducători ai vieții culturale românești și generații întregi de intelectuali, cari astăzi muncesc pe toate terenele și în toate unghiurile pentru binele și înzintarea neamului nostru.

Acesta este un fapt, care relevează în destul importanța societății noastre din punct de vedere cultural românesc. Iar prezența domniilor voastre este cea mai vie dovadă, că intențiunile societății noastre au fost pe deplin înțelese și apreciate și de data aceasta. Căci mulți dintre cei prezenți au mai dat în cursul celor 5 decenii dovadă, că se identifică cu interesele și scopul societății noastre și acestora le revine în schimb în aceste clipe solemne partea cea mai mare a bucuriei și satisfacției ce te cuprinde de câte ori privești îndărăt asupra gențăților și pericolelor învinse.

Au ajuns astăzi să ne bucurăm de frumoasa privește a celor 50 ani lăsați în urmă și ne urmăm de azi încolo înviorați dremul ce duce spre vârful neajuns încă, spre idealul societății noastre.

Iar dacă și astăzi încă cel care dintre domniile voastre, întrând în modestul lăcaș ce ne adăpostește, va exclama cu drept cuvânt ca poetul *Horățiu*, că: „non ebur, nequ' aureum mea renidet in domo lacunar”, apoi să știe, că ne avem și noi averea, ce-o află poetul în talentul dat lui de pășcați drept moștenire! Este lăsamântul înalțășilor nostri, pe care îl prețuim și noi mai presus de orice ban lăcaș, căci martori sunt analele, că în vreme de grea cumpănă s'a dovedit de cel mai bun apărător al nișnișurilor lor, este deviza, care a grupat în primejdii strâns în jurul steagului societății noastre pe înalțăși, deviză, pe care în acest festiv moment o predau generațiilor ce vin, ca garanță a altor jămătâci de veacuri: cuvintele poetului

„Unii să fim în cugete,

Unii în Dumnezeu!”

Cu acestea imi închin păharul pentru binele acelora, cari cei mai mulți din mari depărtări — au venit în mijlocul nostru, dând ascultare chemării noastre izvorâte din cea mai caldă dragoste și s'au dat cu mare bucurie pe reprezentanții „*Roisăului June*” din Viena, „*Junimei*” din Cernăuți și a *Șerimii* din Cluj și *Șemniș* și pe cel al românilor din „*dreapta Danării*”. (Aplauze furtunoase)

Vorbirea dlui Balamace, reprezentantul fraților macedo-români.

Dați-mi voie și mie ca macedo-român să exprim prin câteva cuvinte bucuria nemărginită ce o simt în momentul acesta, când mă află în mijlocul fraților mei din Ardeal, cari au răspuns în număr atât de mare la jubileul bătrânei societăți academice „*Petru Maior*” condusă de fala tineretului d-voastră, cari și-au spus cuvântul rând pe rând proslăviad pe întemeietorii acestei societăți.

Marșal bardului *Mureșan* întonat cu atâtea însufiețire la înseperca acestui mare praznic aranjat

de tinerimea română din Budapesta, îmi răscolește amintiri scumpe încă din frageda copilărie, pe care am petrecut-o în depărtata Macedonia.

Din vechea metropolă a Macedoniei moscopole își trag originea Andrei baron de Șaguna, Gojdu, Mocionestii, etc. Abia câteva urme de biserică și niște familii răzlețe de scăpătați, ne mai amintesc de această perlă a românilor macedoneni, unde s'au țipărit primele cărți în limba română.

Data-mi voie să închin în cinstea bătrânilor reintineriți cu prilejul acestui mare festival național pentru prosperitatea societății „Petru Maior” reprezentată prin tineretul care ne-a expus aici multe idei mature ca și cum ar fi ieșit din gura bătrânilor noștri de odinioară, întemeietorii acestei societăți, precum și în sănătatea femeilor române, carei au dat naștere acestui tineret, ce face fală românismului de pretutindeni.

(Vii aclamări).

Concertul.

Și până atunci, până ce specialiștii muzicali își vor spune aprecierile lor analizând din punctul de vedere al criticilor artistice superioare prestațiunile artistice ale debutanților concertului aranjat cu prilejul festivităților jubilară, încercăm să ne spunem și noi cuvântul.

Noi, ca simpli muritori, care nu avem toată competența de a ne pronunța asupra lor cu aprecieri ce incumbă specialiștilor, dar care nu am fost totuși, pentru aceasta, împedecați de a împărtăși emoțiile superioare provocate de grupul celor mai alese forțe artistice, care au finit să se întâlnescă la Budapesta spre a da publicului român momente neuitate, vom spune câte ceva ca simple voci din public.

Ținem să semnalăm, că concertul dat duminică seara în sala dela Pester Lloyd a fost un adevărat eveniment artistic, un eveniment de adevărată mândrie, care a produs valuri de însuflețire în rândurile publicului ales, care a participat la serbări.

Executarea fiecărui punct din programul concertului a fost un nou triumf al artei românești. Distinsa noastră cântăreață Valeria de Herbay a avut un succes care trece de orice închipuire. A cântat „Loreley” de Liszt cu acompaniament de orchestră militară și câteva duioase cântece românești.

Publicul electrizat a izbucnit în urale și aplauze care au durat mai multe minute. D-nei Herbay comitetul aranjator i-a oferit un splendid buchet de flori.

*

Prestațiunile bursierilor societății „Pentru Fond de Teatru”, a d-nilor Ștefan Marcus, Ionel Crișan, Ionel Harșia și Ionel Rădulescu au pus în uimire publicul. Fiecare s'a întrecut pe sine însuși.

Vor zice poate unii cetitori sceptici... mai ști, la noi e obiceiul să lauzi numai și apoi aceluși zel de apreciere e mai ușor...

Ei bine acestora le răspundem, că toți acei, cari au fost de față la concert vor fi vestitori triumfului ce au răpătat aceste tinere elemente artistice care au reușit să dea publicului senzații năuitate de superioară simțire.

Punctul al patrulea din programul variat al concertului l-a susținut d-șoara Anuța Voileanu. Tânărca artistă poate fi fericită, că a avut prilejul de a-și proba talentul în fața unui public românesc, capabil de a aprecia și simți arta superioară. Cări mai ales la pian în fața unui public muzical poate o artistă desfășura toată școala și sborul fantaziei și individualității sale manifestate prin muzică. Iar succesul artiștilor soliști îi revine în parte și d-șoarei Voileanu, care — după cum ziceau însuși artiștii — a susținut acompaniamentul și a dovedit o artă de mlădiere și de elasticitate a vocii rară într'un mod, cum rar se poate întâlni.

Punctele corului le-au urmăriți mai ales universitarii cu multă încordare, căci în concert era singurul lor debut și erau îngrijorați de rolul atât de greu, ce-l aveau de astădată. Și cu atât mai

mare le-a fost bucuria și mândria, când citeau pe tuțele celor compozitori surprinderea plăcută, ce le-a procurat-o conducătorul corului I. Fira și când au zădit pe înasus compozitorul exprinându-și dorința de-ași putea întinde oare reliefa cu astfel de forțe valoarea compozițiilor sale. Multe și îndreptățite nădejdi a deșteptat tenorul Constantin Olariu, care în debutul său atât de scurt a dat pricepătorilor atât de mult.

O ședință memorabilă Internat românesc în Budapesta.

Ideea de a adăposti pe tinerii români dela universitatea din Budapesta într'un cămin românesc e pe cale de a se înlăp-tui și nu e decât chestie de timp ca gândul acesta mareț, răsărit în miștile celor mai buni ai noștri, să-l vedem trup și realitate. Atârnă acum numai de însuflețirea și simțul de jertfă al marelui public românesc ca opera începută azi aici, în Budapesta, să se aducă cu un eus mai curând la îndeplinire... Dar am bună nădejde, că nu vor trece nici 5—6 ani și suma necesară pentru zidirea internatului se va aduna, ban cu ban, din truda filor neamului nostru de toate clasele și rangurile, dela țăran ca și dela intelectual, dela meseriaș și comerciant deopotrivă. „Neamul nostru de 14 milioane de suflete va fi în stare să dea în câțiva ani 2 milioane pentru ridicarea internatului studentesc” — spunea d. Goldiș în frumoasa-i vorbire rostită cu această ocaziune.

Iată pe scurt decursul ședinței, în care s'au pus temeliiile uneia dintre cele mai însemnate instituții culturale din câte avem, chemat să ne apere limba și cultura noastră românească într'un loc atât de expus cum e Budapesta:

Deschiderea ședinței.

Sunt de față toți fruntașii neamului, cari au luat parte la serbările societății, la cuvântul președintelui societății „Petru Maior”, d. Victor Groza, și spune următoarele:

„E vorba prea stimaților domni, de inițiativa laudabilă de a se creia un internat al studenților români din Budapesta. Însemnează asta, domnilor, că am trecut dela vorbe în domeniul faptelor. Și fiindcă e vorba de o operă atât de însemnată pentru viața noastră românească, noi, tinerii ne simțim prea slabi ca să judecăm și să cumpănam cu înțelepciunea bătrâneșii pașii ce trebuie să-i facem. Ne retragem și lăsăm locul bătrânilor ca să hotărască în această chestiune. Il rog pe d. advocat Km Ungurianu, care a făcut atât de mult în interesul societății noastre, să ocupe locul de președinte”. (Aplauze și aclamații nesfârșite la adresa d-lui Ungurianu).

Cuvântul d-lui Ungurianu.

Vin alocuț de asistență, d. adv. Emanoil Ungurianu, rostește următorul discurs:

„În absența domnului Partenie Cosma, care era chemat ca primul președinte al societății, să conducă ședințele festive, mă văd silit să primesc eu prezidenția ședinței de astăzi. Aruncând o privire asupra trecutului societății, spune, că unul dintre cele mai de seamă merite ale conducătorilor ei de odinioară a fost, că aceia pe lângă activitatea lor literară au îmbrățișat cu toată căldura și viața socială a românilor. Firul tradiției l'am continuat noi și apoi urmașii noștri până în ziua de astăzi. Cu cea mai mare bucurie iau cunoștință de împrejurarea că și membrii actuali ai societății calcă pe urmele noastre.

Oricât de modeste ar fi fost împrejurările, între cari s'a dezvoltat soc. „Petru Maior”, pe care noi însă a fost un adevărat focar de cultură. La domnilor! Aici, în focarul acesta de cultură a crescut și au luat hrană spirituală românească aproape toți bărbații noștri de seamă, cari conduc azi viața politică, culturală și economică a neamului nostru din Ungaria. Cuvine-se dar ca în clipele acestea solemne să ne aducem aminte a recunoștință de toți aceia cari în trecut au contribuit la ridicarea societății noastre, iar celor cari sunt în viață să le mulțămim și să-i rugăm să ne dea și în viitor același sprijin. (Aclamații pe lungite).

Conferința dlui prof. univ. dr. Josif Popoviciu.

Se întrebă cine a fost Petru Maior, al cărui nume îl poartă societatea jubilară și ce însemnătate a avut în trecut și are în prezent activitatea marelui apostol al limbii românești. Numele lui Petru Maior simbolizează cel mai înalt ideal românesc în complexul aspirațiilor noastre: *păstrarea limbii românești*. Cu tot dreptul societatea „Petru Maior” poartă numele apostolului limbii românești pentru că steagul, care a strâns și a unit pe membrii societății este limba românească însăși.

Noi, românii, putem zice cu cea mai mare hotărâre, că *limba e națiunea*. Străduințele studenților noștri grupate în jurul steagului soc. „Petru Maior” au fost și sunt cea mai frumoasă luptă pentru conservarea națiunii românești de pe plăsurile Ungariei. Vorbește apoi de talentele noastre literare, cari în siml societății „Petru Maior” s'au manifestat mai întâi. Relevează însemnătatea științelor dialectelor române și încheie cu un apel la tineret, îndemnându-l să contribuie cât mai mult la opera culturală a neamului și să se rească, pe cât e posibil, de politica militantă.

Pentru căminul studentesc.

Luând din nou cuvântul d. Ungureanu spune să se procedeze la partea juridică a înființării internatului pentru studenții români din Budapesta. Arată trebuința imperioasă a acestei instituții de o importanță vitală pentru neamul nostru, nu numai din punct de vedere cultural și economic.

Cuvintele calde ale dlui Ungurianu pe studenții săraci vor fi rostite cu evlavie de cari vor avea odată un trai mai omenesc între durile mohorite ale capitalei.

Discursul dlui dr. T. Mihali.

Primit cu aclamații însuflețite la tribună d. Mihali pledează cu toată puterea cuvântului pentru întruparea visului generațiilor ce s'au succedat în societatea „Petru Maior”. Cu prilejul acestuia spune d. Mihali — ne-am putut convinge că ne nouă, celor de azi, nu ne lipsește simțul de unitate și solidaritate, cari singure ne pot fi razim în zilele și aspirațiile noastre. Mă mișcat scena de mi-s'a dat să o văd astăzi, când tânărul președinte al societății a predat conducerea ședinței în mâinile lui merite, domnului E. Ungureanu (cu aclamații).

În viața oricărui popor trebuie să fie unitate, adică trecutul să se lege în mod armonios cu prezentul și prezentul cu viitorul. Dar un viitor va veni o legătură nău frumoasă a trecutului cu prezentul, cum o văzăm azi.

Pe lângă alegerea comitetului și taxele de membrii deja intrate s'am trimis raport separat.

Cuvântul dlui V. Goldiș.

Salutat cu aplauze, dsa spulberă nedumerirea ce le au unii cu privire la adunarea fondului necesar pentru susținerea internatului.

Internat românesc în capitala Ungariei? Se întrebă unii neîncredători. Da, domnilor! Toate greutățile și piedecile pot fi înlăturate prin muncă și jertfă. Vă amintesc numai de trecutul sbucnit al „Societății pentru fondul de teatru”. Aceasta încetase odată de a mai exista, dar mai apoi adusă fiind la Brașov, căpătă o viață nouă și primăște și execută ori-și-ce fel de lucrări de clădiri, monumente mausoleuri în orice fel de stil. Lăferează lucrări de marmură pentru mobilaturi. În urma modernului aranjament de fabricație, prețuri ieftine. Din depozitul meu bogat de monumente, în care efeptues vindem în mare și în mic liferez colegilor de branșă și obiecte singuratic. În pretul de fabrică.

Fabrica de granit, syenit
industrie de marmoră și
siselare de peatră a lui

Iosif Nagy

Brasov, str. Fântânei Nr. 50.

străduința și jertfa celor ce se grupaseră în jurul ei aici, se avântă la înălțimea la care o vedem astăzi. Și vă asigur că și internatul românesc în curând se va înălța măreț în mijlocul capitalei țării.

Ieri am avut dulcea mângâiere de a gusta din roadele societății fondului de teatru, care în scurtă activitate ni-a dat deja artiști formați, a căror artă o puterăm aprecia la concertul de aseară. Ei bine, să ne depărtăm de aici cu credința tare că încurând vom putea gusta și roadele străduințelor noastre de astăzi.

Incurând trebuie să vedem săvârșită opera la care muncim astăzi.

Și ca să o vedem cât mai în grabă realizată, să muncim și să jertfim fără preget. Drept pildă să ne servească tuturor, dar mai ales celor tineri, lăcrămul și de toți stimatul domn Ungurianu, care rieața lui întreagă a trăit și a muncit pentru neam. Arând o astfel de pildă înaintea ochilor, nu-mi pot închipi ca un neam de 14 milioane să nu fie capabil a jertfi 2 milioane pentru un scop așa de măreț.

După discursul dlui Goldiș se dă citire proiectului de statute, elaborat de d. Ungurianu, care se primește unanim cu unele modificări.

La urmă se alege o comisiune care va avea să înainteze statutele guvernului spre aprobare. După ce statutele vor fi aprobate, se va convoca o mare conferință, la care vor fi invitați și înalții noștri prelați, precum și oficiile noastre superioare, bisericești și școlare. Această conferință va avea chemarea să hotărască asupra pașilor ce se vor lua în vederea punerii pietrii fundamentale a internatului studențesc din Budapesta.

Cu Dumnezeu înainte!

In chestia revizorilor școlari

În actuala sesiune a sinodului episcopal din Arad s'a desbătut și chestiunea înălțării unui post de revizor pentru inspectarea și îndrumarea învățătorilor. Cu această ocazie s'a desbătut chestiunea, dacă persoana care va ocupa noul post trebuie să fie numai una care să posedă calificare superioară sau să fie o persoană cu practică, un învățător cu experiență și cu cunoștințe recunoscute. Cu această ocazie d. Iosif Moldovan cunoscutul învățător arădan, a venit în fața Sinodului cu următoarele lămuriri, pe care credem că vor interesa pe toți aceia care urmăresc problema învățământului nostru:

Sunt mai mult de 30 de ani de când învățătoria noastră peste tot, dar mai vădit cea de pe la periferii cer inspectare specială, cer ajutor în munca grea ce o prestau. Glasul lor a ajuns la sfârșit și la locurile mai înalte și Venerabilele noastre consistențe diocezane, la după cât știu și înaltul congres a făcut dispoziții, îndrumând consistențele să inițieze posturile de revizori.

Din părerile auzite pe acolo m'am convins, că chestiunea în urmarea unor interpretări greșite, a ajuns pe un povârniș ce nu ne duce la scop.

Unii oameni susțin că revizorul școlar ar fi să fie un organ care să reprezinte școala în fața corporațiilor mai înalte și față cu inspectorii reședințelor, comisii administrative, ministeriu etc. Și că

spre scopul acesta se cere ca revizorul să fie om cu calificarea academică, care se impună lumii și în sus și în jos prin înaltele lui cunoștințe formale.

Acum după mine e greșită, pentru că spre scopul acesta n'avem lipsă de alte organe decât de cele prevăzute în statutul organic. Păca Științitul Doran Episcop care în virtutea legilor din vigoare este supremul inspector, Ven. Consistor cu organele sale ca autoritate supremă, domnii protopopi ca inspectorii școlari, preoții ca directorii locali, comitetul parohial care la noi după legea statului, suplinește scaunul școlar, în totdeauna și-a implinit aceasta chemare și-și vor implini-o și în viitor tot cu mai multă demnitate. Așa dar n'avem lipsă de alt reprezentant, altă autoritate în această privință.

Revizorul școlar cerut de învățători are să fie un povățuitor al învățătorilor în cele metodice; un organ care pe baza experiențelor sale bogate câștigate pe terenul învățământului să poată arăta învățătorilor calea cea adevărată și cea mai scurtă pe care se poate ajunge la rezultate mai bogate; un organ, care să poată inferna din experiențe proprii superioritatea, despre adevărata stare a învățământului și despre remediile ce ar trebui să se întreprindă pentru sanarea relelor și pentru a da învățământului o direcțiune mai practică și conformă cu trebuințele școlice. Va să zică revizorul sărijinit de autoritățile școlare sus înșirate și de încrederea și bunăvoința colegilor săi are să fie un organizator al învățământului în direcțiune practică social-economică și religioasă.

Acum organizarea se poate face din numai de oameni cu experiență. Aceia ce trebuie să propună învățătorul o stabilește autoritatea de care har Domnului noi avem și de care, dacă pinem la biserică noastră, care ne-a aparat atâtea veacuri neștirbite cel mai prețioasă virtuți, nu-i permis să ne atingem și să o delăturăm prin crearea de alte autorități școlare, ci să o spriginim prin munca și prestațiunile noastre.

Așa dar noi învățătorii nu cerem alte autorități pentru condecerea învățământului nostru confesional, nu vrem să ne scutim de protopopi noștri inspectori cași la mare parte au cunoștințe academice, ci vrem mâini de ajutor într-o putere presta rezultate și mai strălucite pentru neamul din care facem parte; ajutor în suportarea sarcinilor grele, sfat practic și bazat pe experiențe îndelungate spre a putea ajunge la scop, nu pe dibuite, ci pe cale încercată.

Acest ajutor îl poate da învățătorilor noștri mai tineri numai colegi probați și măcești de rele. Tot numai aceștia pot prezenta autorităților rapoarte fidele despre prestațiunile noastre.

Ași putea, să argumentez și pe bază științifică lipsa cea mare de îndrumători practici pe terenul învățământului, dar ar fi să abuzez prea îndelungat timpul D-voastră de aceea înainte de a-mi formula contra propunere sau mai bine zis amendamentul ce voiese să-l fac la propunerea comisiei, voi aminti numai pe scuri, că ceea ce vrem noi se facem zeam, popoarele culte din apusul Europei și americanii, bazați pe înțeleptele sfaturi ale protopoparintei economiei naționale englezul Adam Smith au și făcut încă pe la începutul secolului trecut. Acest mare înțelept al timpului său a zis că viitorul bunăstare și fericirea popoarelor depinde de la numărul băștelor lucrătoare din masă ce o compun. Ideea sa început prin învățătoria practică ai Franței, Angliei, Germaniei care au pus-o în practică și numai mai târziu a venit marele pedagog Pestalozzi să o concretizeze și în sistemul său de educațiune și instrucțiune. Cu aceasta voiese să erat Ven. Sinod că pedagogia o fac învățătorii practici și nu savanții, care în scrierile lor științifice concretizează ideile pe baza experiențelor făcute de învățători. Să căutăm deci și noi a pune în serviciul școlilor noastre experiențele probate și putem fi siguri că după ele vor răsări apoi și la noi savanții cari vor concretiza din rezultate direcțiunii și mai perfecte în învățământul nostru confesional.

Azi toate popoarele culte își promovează și uniformizează învățământul prin oameni practici, învățători probați, și au ajuns la rezultatul că în școlile lor de mult nu se mai propune năsei scrisul și celitul, ci și economia națională în mod practic. Copiii învață în școală a lucra și nu se deprind de fel cu lenevirea care duce la mârșă, ci cu arta care crează și ferește.

În timpul mai nou s'au tăzuit și frații noștri din alte părți rapând cu bizantinismul trecutului ei aplică și pentru inspectarea învățământului numai și numai învățători practici, cari au chemarea nu numai să constate ci se și îndrepte scaderile constatate până când, acelea încă nu s'au înrădăcinat în învățământ și n'au năfericit suto și mai de școlari. Astfel în România de pildă inspectorii cu rămas în fruntea diferitelor ramuri de învățământ ca organe superioare de direcțiune și de control dar pentru revizoria școlilor și pentru supravegherea de aproape a învățământului se aplică numai învățători luați pe un timp determinat dela catedre.

Bazat pe aceste convingeri fac propunerea, că la crearea postului de revizor respectiv revizori școlari, să avem și noi în vedere folosirea practică ce ne poate aduce aceasta noia înființare de organe și la alegerea revizorilor să dăm înputare mai mare cunoștințelor practice. Neam mare contra calificatiunii superioare dacă e specificul înțelegere și condițiunile unui învățător probat, dar fiind pe deplin convins că atari bărbai noi încă nu avem, propun ca la postul de revizor să fie chemat prin Ven. Consistoria cel mai probat învățător din țară, la început în mod provizor pe un an de zile și după ce în acest interval a dat dovezi de cămare, să fie ales și aplicat în mod definitiv.

Partea privitoare la subrevizorii tractuși, din propunerea comisiei, o alia de salutară, deci o recomand și eu spre primire, cu atât mai vădit că aceasta ar promova mult munca revizorului școlar fără să reclame jertfe insușirabile decorați și comenzi de biserică. În chipul acesta învățământul nostru decorați ar aduce roade binecuvântătoare în timpul cel mai scurt, nu ar trebui să așteptăm după acesta 10—15, până când revizorii contemplat în propunerea comisiei se ar putea câștiga experiențele absolut necesare la organizarea practică a învățământului.

Iosif Moldovan.

Scrisoare din Roma

Bombardarea Dardanelelor și populația Italiei.
— Dirigibile italiene asupra Dardanelelor.
— Constantinopolul amenințat.

(Dela corespondența noastră).

Roma, 23 april.

Când am sosit primele telegrame, referiva la bombardarea flotei de flota Italiană forțurilor din Dardanel, surpriza a fost necunoscută. Nu de prisosese țara să se grădească numai la acțiunea militară din Africa, despre flota nu se vorbea nimic, deoarece nu se știa nimic. De la începutul războiului, și cum guvernul a avut grijă să nu comunice nimic asupra situației și stăruirii flotei, populația Italiei nu și îndreptase gândul spre dăru. Astfel că la primele știri ajunse în Italia, surpriza a fost enormă. Impunând ca surpriza, o explozie de bucurie s'a născut în întreaga țară și un aplauz plin de cel mai sincer entuziasm a răsunat în întreaga Italia.

Însă știrile au fost cenzurate, tăiate, și a trebuit să treacă 24 de ore ca să se știe cu precizie ceea ce s'a întâmplat; ba ca să se cunoască toate detaliile acțiunii flotei, au trebuit să treacă mai multe zile.

Un lucru însă rămâne inexplicabil: toate detaliile vin din izvor străin, din Londra sau din Paris, iar din izvor italian, în Italia, nu au venit decât scurte comunicate, destul de laconice și destul de amănunțite ca să fie.

Rétay și Benedek

întreprindere industrială de artă bisericească, sculptare de amvoane, altare și statui, — aurire și decorare de biserici.

Budapest, IV., Váci-utca 59. (saját ház).

În atelierul nostru se execută: altare, amvoane, presbiterii, bănci, rame pentru icoane și tot ce este necesar la împodobirea bisericilor. — Odăjdii, prapore, potire candelabre, sfeșnice, etc. etc. — Altare vechi se auresc și se renovează. — Liferează statui sfinte, icoane, cruci lucrate artistic, pe lângă prețurile cele mai ieftine.

Cu toate acestea, entuziasmul populației este foarte mare, și manifestații patriotice s'au făcut în toată Italia. La Roma, un mare număr de cetățeni și studenți au parcurs strazile orașului aclamând armata și marina, iar un student a dat foc unei bandiere turcești, în aplauzele furtivoase ale mulțimii.

Peste tot, nu se vorbește decât de bombardarea Dardanelor și cum puțini cunosc situația exactă geografică a acestei strâmțori, și mai ales puțini cunosc întăririle și fortărețele armate după malurile sale, în spiritul cald al italienilor, bombardarea din zilele trecute se transformă într-o acțiune decisivă, într-o splendidă reușită și văd chiar cuirasatele italiene în drum spre Constantinopol, vântorând bandiera tricoloră peste apele albastre ale Dardanelor, pe când negrele guri de foc ale tunurilor, le văd îndreptate spre capitala Turciei, spre Bosfor gata, să distrugă reședința sultanilor. Și atunci, entuziasmul se aprinde mai mare, soldații sunt aclamați la gară, gazetele se citează cu lăcomie, discuțiile sunt interminabile.

Dar care o fi adevărul adevărat? Cine o fi cunoșcând adevărata stare de lucruri? Guvernul italian sigur că o cunoaște, dar nu o spune și nici nu trebuie să o spună, iar cenzura nu lasă să treacă nici cea mai mică știre, care să nu fi trecut pe sub ochii funcționarilor însărcinați cu rigurosul control.

Secretul care se păstrează asupra tuturor acțiunilor militare din actualul război, este foarte util, cu toate că uneori presa italiană murmură contra rigoarei cenzurii. Este mult mai bine ca națiunea să nu cunoască decât știrile privitoare la fapte îndeplinite, decât să afle știri, cari ar putea da loc la discuții, din cari pe urmă, ar trage foloase inamicii.

Și relativ la secretul ce se păstrează cu atâta sfintețenie asupra acțiunii a flotei italiene, cine știe dacă sub acest secret, nu se pregătesc surprize mult mai mari?

Astfel cine ne-ar putea împiedeca să bănuim că Italia în curând va face uz de cele trei dirigibile ce posedă, și cari au dat atât de bune probe de rezistență?

Probabil este, că dirigibilele italiene, pot să călătorească 500 de kilometri fără să aibă nevoie de aprovizionare de benzină, și tot probat este că un dirigibil italian, poate duce cu sine 50 de bombe.

Acum, dacă Italia, cu acțiunea navală ce face în fața Dardanelor ar ocupa o insulă turcească; dacă insula aceasta ar transforma-o într-o bază de aprovizionare pentru dirigibile, ce s'ar întâmpla?

S'ar întâmpla, că ținând seama de lungimea Dardanelor (60 kilometri), de lungimea mării Marmara (ve-o 100 de kilometri), distanța dela insula ocupată și până la Constantinopol (cam 200 chil.) s'ar putea parcurge foarte lesne de aceste trei dirigibile, cari, ducând cu ele un număr destul de mare de bombe, le-ar lăsa să cază asupra tuturor forturilor, cari sunt de o parte și de alta ale Dardanelor, le-ar lăsa să cază de-asupra flotei turcești din strâmțoare, și le-ar lăsa să cază chiar de-asupra Constantinopolului.

Atunci am azista nu numai la cea mai nouă acțiune războinică, și la cel dintâi capital al unei noi tactice militare, dar vom vedea imediat Dardanelele deschise, pacea încheiată, și împreună cu sfârșitul unui război, începutul unei noi ere militare.

D. T. Alian

Situația politică

Apropierea de justhiști?

Ultimile tratative

Desfășurarea tratativelor ministrului Lukács cu partidele, ieri și azi, ne dă impresia că noul ministru-președinte va rămâne cu meritul că a introdus echilibristica în politica iubitei noastre patrii.

Nu numai partidele maghiare mai moderate în șovinism, ci chiar și partidul nostru vedea în Lukács un om cu principii democratice și că la momentul dat chiar, știe să voiască în nunele lor.

Numai după ce l'am văzut alergând cu atâta răbdare pe la Ana și pe la Caiafa — mai mult pe la Caiafa decât pe la Ana — am început să ne formăm convingerea că va rătăci și el, ca și predecesorii săi de tristă glorie, prin măruntele combinații.

Pentruca să-i fie osteneala de mai bun augur începutul l'a făcut cu Tisza.

A rătăcit apoi Lukács din casă dând, ca să se înțeleagă, că umblă cu un proiect al reformei electorale și grăbind să ridice din umeri, atunci când i-se cerea să precizeze...

Ceia ce deci distinge într-o privință, pe noul prim ministru de predecesorii săi consumați de reforma electorală e că toți ceilalți aveau câte-un proiect, iar Lukács n'are nici unul...

A declarat-o numai atunci când a văzut că e de neapărată trebuință să schimbe planul tratativelor.

De aceea, se vede, s'a hotărât să întrebe pe fiecare ce are... Așa, prin Bathányi Tivadar, vicepreședintele iusthiștilor, acerut dela partidul obstrucției tehnice să i se comunice cari sunt liniile generale ale planului de reformă electorală, conceput de ei.

De asemenea i-a întrebat pe kossuthiști ce doresc... Asta s'a întâmplat azi înainte de prânz.

Ei, kossuthiștii, nu doresc nimic... În chestia sufragiului universal nu țin să impună nici o părere, dar se înțelege; dacă cine-va le face silă și onoare, apoi mă rog, au și ei o părere — și anume: să se păstreze privilegiile, și fiindcă e ca votul să fie „universal”, să se mai dea vot celor ce știu ceti și scrie ungurește... Și pe urmă să nu se mai dea vot nimănui.

Justhiștii au impresie că primul ministru, la urma urmei, de ei are să se împiedice — și în consecință îl sfătuiesc să îmbrățișeze proiectul lor... Dar, cu multă bunăvoință.

Noi atâta știm că Lukács va pleca Vineri la Viena cu lucrurile lăsate baltă, dar totuși încercate așa încât i-a rămas nădejdea că atât deschiderea parlamentului din Pesta cât și delegațiile vor putea să scape tefere de înverșunarea opoziției, îndeplinind „operațiile” grabnice ce se așteaptă dela ele.

Pe urmă ar începe din nou târguelile — și ele vor ține încă, învărtindu-se în jurul reformei electorale — a aceleia pe care o vrea toate partidele maghiare și toată presa jidano-maghiară — reforma electorală cu „supremație”...

— „Românul” se găsește de vânzare la chioșcul de ziare dela gara căilor ferate a statului (Staatsbahnhof) din Viena.

Știri politice din Viena.

Situația parlamentară. — Alegerile comunale din Viena.

Știrile din parlament de prezent înfățișează caracterul unei evoluțiuni liniștite. Anume lipsese fenomenele de criză, cari de altmănu se iviau în fiecare săptămână odată și făceau atât stabilitatea guvernului cât și a parlamentului problematică. Și din cauza aceasta în relațiile dintre partide nu s'a făcut nici o schimbare, conferențele pentru o înțelegere între cehi și germani au luat un curs trăgănat, încât nu se mai poate spera la un rezultat favorabil și totuși contrastele nu sunt atât de vehemente, cum erau mai înainte. Acest fenomen la tot cazul favorabil pentru parlament în general se poate reduce la împrejurarea, că de prezent nu se află nici o persoană, care să aibe ambiția să ajungă în locul prim-ministrului. Contele Stürgh din cauza aceasta este cruțat și nefăcându-se nici un atac mai serios împotriva șefului de cabinet, acesta se află astfel în o poziție favorabilă. Se vede acum dar, că influința actualului ministru de finanțe a fost, care a creiat situațiunile, cari ușor ducuan la crize. De când însă ambiția lui, care tindea la portofoliul prim ministrului, a fost satisfăcută în o altă direcție, s'a făcut liniște și de abia se mai arată câte un val pe oglinda mării liniștite a situației politice interne. Ba, parlamentul a putut avea chiar o zi, care vesnic va ocupa un loc de onoare în annalele istoriei parlamentului și a șters amintirea multor evenimente fatale și ridicole din anii din urmă. Înțelegem sub aceste ședințe parlamentului, în care reprezentanții tuturor naționalităților și partidele parlamentului austriac s'au declarat unanim contra politicii de volnicie a maghiarilor în Croația, după ce cu o zi înainte prim-ministrul contele Stürgh a avut curajul să declare că suspendarea constituției în Croația nu e numai contrazicătoare legilor, ci e chiar o măsură, care taie adânc în interesele monarhiei întregi. Aceasta a fost episod, care iarăși a dat dovada, că valoarea tribunei parlamentare nu e de desprețuit, de carece ea este unicul scut al popoarelor contra volniciei brutale a unei elice politice.

Ieri s'au început alegerile comunale în Viena. Mai întâi se vor complini în cele 21 de districte ale Vieni mandatele colegiului electoral al IV, ca sunt în număr de 21. În această curie se fac alegerile după principiul sufragiului universal egal și secret. După rezultatul alegerilor din iunie al anului trecut se putea aștepta, că partidul creștin-social un număr din mandatele ce le-a avut, să le pierdă în favoarea social-democraților. Și de fapt partidul creștin-social s'a văzut constrâns să lupte la o a doua alegere pentru aceea, ce până acum a fost posesiunea lui. Întărirea mișcării socialdemocrate nu se poate nega, dar aceasta nu se referese numai la Viena și Austria-de-jos, ci e generală. La tot cazul însă la alegerile de ieri s'a arătat, că partidul creștin-social are încă o aderență mare în cetățenii Vienei și partidul ar fi fost cruțat de aceasta cădere parțială, dacă conducerea lui n'ar fi comis greșala gravă, care acum de sine se înțelege cu greu se poate repara!

Viena, 24 aprilie.

Austriacus.

Intâmpinare

Dăm loc cu plăcere scrisorilor dela vale:

(onorată Redacțiune!)

La cele publicate în Nr. 73 a ziarului „Românul” ce îl redactați, sub titlul de: „Răvaș din Târgul-Murășului” relative la persoana mea și a ginerelui meu prof. A. Gajia, pentru liniștirea și orientarea marelui public românesc, și interesul adevărului nealterat și pentru rehabilitarea mea vă rog a primi declarația sinceră, că prin faptul de a fi lăsat, ca cu ocaziunea Invierei Domnului, sub s. liturgie celebrată în biserica noastră gr. din Târgul-Murășului să se citească evanghelia învierii și pe ungurește, — nu am urmărit absolut nici un scop ascuns, nici un interes mărgăv, ce ar fi să lovească în sentimentele mele românești; în conștiința nevinovăției mele, pe care o vede marele Dumnezeu cel ce ne va judeca odată după dreptate. Vă mărturisesc, că prin aceasta procedură, pentru care atât de aspru și fără cruțare sunt apostrofat și târât înaintea opiniei publice nu

Atragem atențiunea on. public cetitor al ziarului nostru, că cele mai noi buchete și cununi de trandafiri, — plante, flori, precum și totfelul de flori mai ieftin se capătă la

JELINEK FERENCZ
grădinar

Oradea-Mare (Nagyvárad).

Catalog de prețuri gratis și franco.

INFORMAȚIUNI

Arad, 25 Aprilie a 1912

Mersul vremii

Institutul meteorologic anunță puțină schimbare în temperatură, pe unele locuri ploa.

Promisiile telegrafice: vreme răcoasă, pe unele locuri ploa.

Temperatura la amiazi a fost de 9.9 Cels.

Bursa de cereale din Budapesta

(După 50 klg.)

Grâu pe aprilie	Co	11.97
„ „ mai	„	11.87
„ „ octombrie	„	11.29
Sorata pe aprilie	„	10.75
„ „ octombrie	„	9.35
Cucuruz pe mai	„	9.45
Cucuruz pe iulie	„	9.32
Ovăș pe aprilie	„	10.15
„ „ octombrie	„	8.90

Banchet în onoarea artiștilor noștri.

Căpele înălțătoare ce au procurat sutelor români adunați la serbărilor jubilară ale soc. „Petru Maior” vor rămânea neșterse în amintirea tuturor, cari au avut fericirea să-i vadă și să-i audă. Numele doamnei Herbay, al doșoarei Voileanu și al neîntrecuților noștri artiști Crișianu, Mărcuș și Rădulescu, cari au alergat din Viena să ne furneze cu arta lor, se rostesc azi cu drag de toți românii. Domnul dr. Iuliu Maniu, iubitul nostru fruntaș, a ținut să dea Marți un banchet în onoarea artiștilor noștri. Atenția deosebită a dlui dr. Maniu a fost primită cu cea mai mare bucurie și satisfacție din partea celor favorizați de Muze. Cea mai bună dispoziție a domnit la masa lor distinsă și privindu-i așa, adunați într-un mănunchiu, te simțiai cuprins de adevărata mândrie națională.

O nouă cooperativă sătească. Primum spre publicare următorul apel: În urma opoziției intransigente din conferința ținută în 18 aprilie a. c. în Aiud, a d-lor Nicolau Marcu preot în Aiudul de sus, și dr. Ioan Moldovan avocat în Aiud, față de înființarea cooperativelor, rog și pe această cale pe toți fruntașii români cari doresc înființarea de cooperative sătești în raionul Aiudului, ca să bine-

voiască a se pune cu subscrierul în înțelegere, pentru ca să facem pașii necesari pentru înființarea cooperativelor cu ajutorul Asteii, a institutului „Economul” și a altor factori competenți. Pentru evitarea interpretării greșite a acestui apel, declar că acțiunea subscrierului și a celor de un principiu cu mine, nu este îndreptată nici în contra „Economului”, nici a înființării institut de credit din Aiud, ori a altui institut financiar ce își are terenul în raionul Aiudului, ci sincer și desinteresat numai spre deșteptarea spirituală și emanciparea economică a țăranelor române. Aiud, 24 aprilie 1912. Ioan Maior, protopopul Aiudului.

Scrisoarea dlui profesor Weigand către soc. „Petru Maior”. Onorată societate! *Reîntors dintr-o călătorie mai lungă de studiu, întreprinsă în Albania, găsec între scrisori invitarea d-voastră. Deoarece suntem încă în vacanță și astfel cei mai mulți studenți români sunt încă pe-acasă, îmi iau voie ca președinte de onoare al societății studenților români din Lipsca să vă exprim în numele lor cele mai călduroase felicitări cu ocazia jubileului d-voastre de 50 de ani. Deie Dumnezeu ca societatea „Petru Maior” să desvolte și în viitor aceeași activitate rodnică și de Dumnezeu binecuvântată.* Prof. Weigand.

O propunere domnilor preoți. *De protopop al Nufalăului I. Pop da canon credincioșilor, lucruri cari ar trebui să fie chiar plăcute economilor plantarea de pomi, dacă n'ar fi indolența și nepăsarea proverbială.*

Un canon potrivit și de recomandat cu diacul ar mai fi: oprirea celor supuși patimei beției dela benturi pe mai multă vreme, chiar pe un an și mai mult, mai ales dacă fărâdelegile vin din pricina beției. S'ar putea permite un păhărel ca apetitor înaintea mâncării, dacă are de unde, sau când e la lucru la alții și cupătă, dar mai mult să fie oprit a bea.

Iată un mijloc foarte potrivit de luptă împotriva alcoolismului.

La cererea dlui Ioan Creangă stud. teolog, în Cernăți, declarăm că d-sa nu a publicat la noi nici un articol.

Kristóffy desminte. În ziarul Reichspost a apărut zilele trecute un articol despre reforma electorală. Ziarele maghiare susțineau că autorul acestui articol e Kristóffy, care în numărul de azi al ziarului „Pesti Hirlap” publică următoarea desmintire: „Ziarele amintesc un articol apărut în Reichspost referitor la reforma electorală și despre care se afirmă că eu l-aș fi scris. Declar în modul cel mai hotărât că acest articol nu izvoarește dela mine și nici nu

un voit decât să satisfac unui obicei, ce există la noi în toate centrele mai mari și care lucru l-am avut timp de 23 ani de când sunt preot fără a fi tras la dare de seamă de nimeni. Dar regret, dacă prevedeam, că pentru aceasta faptă a mea săvârșită în bună credință o să fiu așa fără cruțare tractat înaintea publicului, asemenea unui trădător de țară, nu aș fi făcut-o. În biserică catedrală și parohială din Blaj precum și în alte biserici la orașe unde pot celebra mai mulți preoți și în alții oameni de diferite neamuri, de decenii obișnuim-ște a se ceti în alte limbi și și în cea mai pură evanghelie învierii fără a-i veni cuiva în minte a trage în noroi căpeteniile acelor biserici și dubita în puritatea sentimentelor naționale ale lor. Am fost, sunt și voi fi totdeauna român de război și precum până aci așa și de aci încolo mi lucra pentru interesele bisericii și neamului nostru nu de frică, ci de dragul lor așa precum am trăit în timp de 23 de ani în Blaj. Căruia și voi rămâne adept și credincios până la moartea mea. Dacă fapta ce însă impută, și pe care altă o regret mie păcatul meu cel mai mare atunci am lăsat în sufletul meu, și poate fi îlesit și peștul meu.

Târșul-Murășului, în 15 aprilie 1912.

Iuliu Nistor,
protop. Murășului.

Articol ce mi s'a dat în anul 73 a foaiei noastre, conține expresiuni atât de grave, încât probabil pe altă cale îmi voi lua satisfacția de apoi.

Este adevărat, că eu am cetit evanghelia ungurește, alături de textul evanghelic românesc. Am făcut-o aceasta cu nici o intențiune slugarnică sau de interes, ci pentru nimbul sărbătoresc al acelei zile, în care evanghelia se citește în toate centrele noastre în mai multe limbi. (D. de Aurel Blaga, absolvent de teologie și actualmente candidat de avocat îmi este martor că în ziua învierii l-am rogat și pe d-sa ca pe un prieten — să o cetiască în latinește).

Nici prin minte nu mi-a trecut, că procedeu acesta, care se obișnuște în toate centrele noastre bisericești să poată fi interpretat într-un mod atât de fals.

Din necoșire corespondentul d-voastre nu are nici curajul de-a iscați cu numele cel adevărat. Dacă are măcar un dram de bună credință și înțelegere: Când, unde și cu ce prilej am încercat să ajung profesor la un gimnaziu de stat? De-a dator să deo lămurirea aceasta, după ce am aruncat asupra-mi bănuțala, căci la caz contrar voi fi nevoit și eu să recurg la dicționarul lui.

Blaj, la 18 aprilie 1912

Cu stimă:

Prof. Aurel B. Gajiu.

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL”

NICOLAE GOGOL

Suflete moarte

(ROMÂN)

Trad. de Senior

— Urmare —

Scurt acesta era omul brav prin excelență. Trecea în droșcă, el avea ochii la buna ordine și în același timp, arunca unuia și altuia o vorbă pe care o prindeau, din zbor: „Mickheici, ar trebui să facem o partidă de gorka.” — Da, da, Alexei Ivanovici, răspundea Mickheici foarte vesel scoțându-și palaria, ar trebui, ar trebui.

— Frate Iia Paramoayer? vino și vezi puțin gorka-ul meu; dar adă pe al tău prins la caleaștea ta, al meu va fi intrămat în cinci minute și îl vedem puțin.”

Negustorul, care era nebun cu ryssak-ul său, cu bucurie și mângâindu-și barba zicea triumfător dinaintea: „Incântat! Alexei Ivanovici; vom vedea.” Și toți băcții de prăvălie, cari în asemenea momente se imbulziau cu șapea în mână, priveau

¹ Gorka, un fel de joc.

² Ryssak, bneștraz, cal ales pentru eleganța și înălțimea trapeului.

unul la altul încântați, părând a zice: „Excelent om în adevăr Alexei Ivanovici!” Nu era, în adevăr, om mai popular și părerea pe care o aveau despre el negustorii era, că dacă îi rădea ceva mai des decât se cerea, acesta cel puțin știa la ocazii să-i protejagă și să-i apere.

Stăpânul casei, observând că totul era gata pentru gustare, propuse adunării să lase cărțile de joc, și toți trecură în încăperea spațioasă din care se exalau mirosuri, cari atinseseră deja în mod plăcut mirosul oaspeților, și unde Sabakevici, care de un sfert bun de cîș, privia prin întredeschizătura ușei, zărise un crap pe o tavă mare.

Oaspeții după ce au înghițit cu toții câte un păhar de rachiu de culoarea măslinii, se înarmară grabnic cu câte o furculiță, luară masa cu asalt, și își dădură în vileag fiecare caracterul său particular, repezindu-se unul asupra icelilor, altul asupra somnului, al treilea asupra brânzei.

Sabakevici, disprețuind adânc pe toți mărunticii aceștia, se duse în colțul rezervat unde era crapul, și în vreme ce vulgarul mănecătoriei bea și limbuția, făcând mai multă treabă cu ochii decât cu dinții, el, în douăzeci de minute de vreme înghiți singur singurel crapul, astfel că atunci când șeful de poliție zise, după o reflecțiune: „Ei, domnilor, ce-mi veți zice acum despre acest produs al naturii?! și când se apropie de colțul unde era crapul, el nu mai zări decât coada și șira spinării monstrului.

Dar Sabakevici era la capătul celălalt al salei, în fața unei tave goale, și avea în furculiță

un peștișor afumat, de acolo el merse să se instaleze într'un bun fotoliu imobil, și ca strai de lăcomia tuturor profanilor acestora, clipocia din vreme în vreme din ochi pe cari somnul îi închidea de obicei la oara aceasta.

Șeful de poliție n'avea nici odată, pe cât îmi pare, cuvinte serioase, ca să cruțe vinul; avură loc toasturi fără număr. Cel dintâi toast a fost ridicat, cum credem că cetitorii noștri o ghicesc singuri, în sănătatea noului stăpânitor de pământ din guvernământul Cherson; apoi pentru prosperitatea țăranelor săi, pentru colonizarea lor în această frumoasă țară, apoi în sănătatea viitoare stăpâne a acestor locuri, ceea ce făcu să le ivească un zâmbet înduioșător pe buzele eroului nostru.

Lumea se îngământă lângă el din toate părțile, rugându-l să binevoiască să mai rămână, fie și numai două săptămâni, în oraș: „Nu, Pavel Ivanovici, nu se intră așa într'o colibă, numai ca s'o răcești; ce însemnează asta: să deschizi ușa, să saluți, să rămâi o clipă în prag și apoi s'o ștergi? Asta nu se înțelege. Să ne dai vremea, ca să te privim puțin. Noi te vom însura, nu-i așa, Ivan Gregorievici, că îl vom însura?”

— Hotărât îl vom însura! — zise președintele; poți dta să dai din picioare și din mâni, din unghii și dinți, vei fi însurat frumuseț. Dta ai venit la noi; să nu te plângi așa dară. Noi nu suntem oameni pe cari îi crezi.

(Va urma.)

am nimic comun cu el. Peste tot nu scriu articole în Reichspost. — dar nici altunde.”

Declarație. Luăm cu plăcere cunoștință de declarația d-lui Aurel Popa, învățător, absolvent de teologie, că la petrecerea românească din Vinograd despre care s'a vorbit în nr. 71 al ziarului nostru d-sa nu a comandat și jucat „ciardaș“-ul.

O nouă catastrofă pe mare. Din Halifax se telegrafiază, că vaporul „Eorl of Grey” s'a ciocnit cu un munte de gheață și s'a avariat intr'atâta, că e pe cale a se scufunda. După știrile ultime vaporul cere ajutoare grabnice. Pe bord se aflau 200 de călători. Din ordinul guvernului vaporul „Minto” a plecat în ajutorul vasului.

Vaporul „Eorl of Grey” este proprietatea guvernului din Canada. Vasul are o greutate de 3400 tone.

Patria în primejdie. În Panciova ar fi fost puse în vânzare cutii de chibrite cu următorul chip pe ele: un luptător neamț și un muncitor țin câte un scut în mână. Imbrăcămintea luptătorului este roșie, un câmp al scutului este alb, iar celalalt verde. Pe câmpul verde este tipărit cuvântul „Südmark” — numirea secretă folosită de „pangermani” ai Banatului și inscripția: „Fraților, cari locuiesc în țara primejdii, inimă caldă, braț gata de ajutor”.

Mulțumită. Ilustrului Domn Vasile Stroescu, marelui binefăcător a neamului românesc pentru ajutorul de o mie (1000) cor. dat în scopul edificării bisericii gr. or. în parohia Săcelul Maramurășului, în numele credincioșilor mei îi aduc cea mai călduroasă mulțumită. — Săcel, 8 aprilie 1912 st. v. — *Vasilie Maximilian*, preot gr. or.

La fondul Dr. P. Șpan pentru ajutorarea copiilor de moți, aplicați la meserii au mai dăruit: Romul Furduiu protopresbiter (Câmpeni), 10 cor., Virgil Onițiu director gimnazial (Brașov), cor. 250, dr. Ioan Pop adv. (Alba-Iulia) 5 cor., Virgil Nistor funet, consist. 90 bani; iar din prilejul sărbării pomilor din Cacova: Nicolae Tunaru proprietar (Rîmnicu-Vâlcea), George Miha inv. (Săcel), Ioan Hanzu paroh (Cacova) și Vasile Părăianu învățător (Mag) câte 1 cor. Starea fondului coroane 1.312'47. Pentru prinos, aduce sincere mulțumite, în numele comitetului „Reuniunii sodalilor români din Sibiu”: Vic. Tordășianu președinte!

Un glas din Banat ca răsunet unui „Glas din Bihor”! În N-rul 13—1912 din „Revista Preoților” s'a scris un articol intitulat „Glas din Bihor” de un oare care domu „Omicron”.

Sermană „Vioară din Bihor” mult mai ai a-ți scutura lira, până vei vedea și în Bihor lumina pusă pe masă căci până acum — așa să vede — stă sub obroc. Mă gândesc la o prelegere din pastorală a Precuvioșiei Sale părintelui Ciorgariu, când a zis că „nainte vreme era potirul de lemn și preoții de aur iar acum preoți sunt de lemn și potirul de aur” — onoare celor vrednici.

Mă gândesc la căpitanii lui Horia și Ianuș cari — cu puțină excepție — erau preoți. Acei preoți simpli — din vremuri, au putut avea atâta sânt de datorință, iar noi cei moderni, să fim atât de decăzuți ca să punem interesele noastre personale mai presus de interesele poporului păstorit de noi? Iată ghiarele iscariteanului! Scârbos lucru.

Nu cred să fie om cu căpătâi la cap cel ce trage la înodială și nu recunoaște suferințele preoților noștri, dar ticălos preot trebuie să fie și acela ce pune interesele personale mai presus de interesul poporului păstorit.

„Omicron” (unanim cu microb — veninos) cel cu scârbosul articolaș, să nu crează că va fi influențat asupra noastră, cu nimic! Nu domnule „Omicron” noi ne vom ști face datoria pe cale cinstită. Vom lupta pentru îmbunătățirea sortii noastre fără a trada interesele poporului nostru.

Cât privește lecția ce o tragi ziaristicii noastre naționaliste, care sbuciuște tradarea Preacuviosului părinte Mangra, apoi prin aceasta îți câștigi atestatul celui ce neagă existența lui Dumnezeu. Tot românul știe că românimea are un ideal și d-ta îl negi, — fiindcă Preacuvioșia Sa dela Orade „între împrejurări date” l-a părăsit. Nebunul strigă că nu există Dumnezeu, iar d-ta strigi că românii — în urma politicii Precuvioșiei Sale — trăiesc ca în țara lui Pop János și că ideal nu mai avem. Te compătimesc și îți zic: „Vai sârmane oare ce cum te mănă nu știi ce...”

Rog redacția „Revistei Preoților” ca să nu

mai deie loc la tot felul de năzorii în foaia noastră, căci astfel de neghiobii se pot publica, bunăoară în „Deșteptarea” din Brașov și în „Revista Preoților” căci d-și „Revista Preoților” e a tuturor preoților. e redactată în Banat și ne face banatul de rușine, pe când noi sustinem că: „Banatul-i francea”.

M. Bănățanul.

La fondul „episcopul Nicolae Popca” pentru masa învățăceilor meseriași al „Reuniunii sodalilor români din Sibiu” a dăruit d. dr. George Moroiu, atașatul comercial al României la Viena 20 cor. George Ițu paroh (Vale), soția sa Ana n. Stîrinin și fiul lor Aurel 1 cor. Petru Sămărghiteanu paroh (Cucerdea rom), soția sa Maria n. Moldovan și copiii lor Iulia, Emil, Aurel, Eugenia, Silvia, Emilia și Petru cor. 1.89; Costică Platoș sodal eritor 20 bani și Victor Tordășian president 10 bani, la legatul dr. Ioan Bercia al acestui fond pentru ajutorarea copiilor din Săliște aplicați la meserii, au mai dăruit: Emil Surdu inginer de căi ferate, dr. Ioan Rațiu profesor (Blaj) și dr. Ioan Muțiu cand. de adv. câte 2 cor. Popovici Mondoc inv. (Scheseș-sup.) 40 h. și Gavril Precup prof. (Blaj) 1 cor. Dr. Ioan Lupas protopresbiter (Săliște) 10 cor., Anastasiu Beșa, dirigențial filialei „Albina” (Dicio-Sân-Martin) 2 cor., dr. Ștefan Charlovici avocat (Iliș) 5 cor., Nicolae Macrea cor. libil (Hunedoara) 2 cor., Vasile C. Osvada dir. de bancă (Hunedoara) 5 cor., Virgil Cioban pres. libitar 2 cor. și Vic. Tordășian president 10 bani, la legatul Victor Petrișor, dna Ana Petrișor n. Oprean (Vestem) rata a treia cor. 20 și următorii economi reînțorși din America: George Hurubeanu (Vessem) și Ilie Toader (Molu) câte 1 cor. și Petru Gliga (Fofeldea) 20 bani.

x Atragem atențiunea on. public asupra filialei *Bazarului de dantele* din Andrassy-ter nr. 20 (palatul Fischer Eliz) ce se va deschide în 27 l. e.

„Cele mai vestite ghetete americane „Vera” se vind numai la firma Buchsbaum és T-sa Arad. Cetiți anunțul de azi.

Bibliografie

La librăria „Tribuna” se află de vânzare: **PROPISE PENTRU EXAMEN**

100 bucăți costă cor. 1'20, plus porto poștal.

A. apărut: *La Revue roumaine Recueil bi-mensuel* cu următorul cuprins Ovide Densusiano. La mort du prophète, Ervin. Le Règne du prince Couza (IV), A. D. Xénopol. Sonet Ch. Ad. Cantacuzene. Issadia, Canton Théodorian. Le lis, Al. T. Stamadiad. Chant nuptial, A. de Herz. La Quinzaine littéraire, Caion. La fleurs Mystique, Cincinat Pavelesco. Le Coq noir (IV), Victor Eftimiu. Panthéon-Paris-plage, Maria Solacoi. La couleur blanche. V. A. Urechia. Le Français tel Qu'on le parle, Léo Claretie. Histoire de la littérature roumaine (IV), Léo Bachelin. Revue de la Quinzaine, La Revue, ab. pentru România: 20 franci, pentru Austro-Ungaria 30 franci pe an. Red. și Adm. București str. Lucaci, 10.

„Foaia școlastică” anul XIV Nr. 7 cu următorul sumăr: Ziua învierii. *Toma Cocșiu*: Invățământul despre natură. *Octavian Pop*: Cum se poate asigura în viitor școala confesională. *Vasiliu Dumitraș*: Afacerea salarizării învățătorilor. *A. B.*: De încrestat. *Toma Simu*: Un cavânt către învățătorii români pensionați din Ungaria. — *Is.* — dr. O. Ghibu iarăș acuză. *Literatură. I. Agârbiceanu*: O pensionare. *Informațiuni. Despărțământul Turda* își va ține adunarea...; Sfaturi înțelepte; Cucerirea feaisi noastre; Activitate extrascolară; Conferență învățătoarească; Invățătoria și votul universal; Agitația continuă; Descoperirea polului sudic; Necrolog. ab. pe an 6 cor. pentru România 10 lei. Red. și adm. Blaj (Balázsfalva).

A apărut și se poate procura dela librăria diecesană din Arad: *Viața și faptele mecenatului Nicolae Jiga* discurs comemorativ de Gheorghe Tulbure ases-ref. cons., rectorul Internatului Jigian din Oradea. Prețul 50 fileri.

— Biblioteca pentru toți nr. 745-746: *Cum poți deveni hipnotizator*, ediția Alealay.

A apărut revista „Ramuri” anul VII nr. 6 cu următorul sumăr:

D. N. Ciotori — Picătura de sânge, I. U. Sorice — Cântec (poezie). D. Tomescu — O luptă supranaturală și o pace improvizată. Oreste — Viziunea profetului (fragment). C. Ș. Făgețel — Insemnări. — Băieți necunoscuți. Flaviu — Epigramă. Natalia Vasiliu — Scrisoare (poezie). Tiberiu Crude — Poveste de ajun. Brenus — Răspuns. Eugenia Fl. Ionescu — Rugă (poezie). I. N. Părvulescu — Sărbătoare (poezie). Cronică: Lermi-Ler — Cronică rimată: Renunțare.

Ultima oră

Primum la încheierea ziarului următoare telegramă:

Viena, 25 april. Luptă cumplită la hotelagiu pentru reprezentanța comună pseudo-liberalii și socialistii terorizează, totuși creștinii-socialii câștigă șapte din unsprezece mandate. La celelalte colegii în ruina creștin-socialilor necontestată. Orașul lui Lueger rămâne creștin. — *n.*

POȘTA REDACȚIEI

D-lui *Un gorosdean*. Pentru cea ce scrie în sfârșitul scrisorii d-tale vă puteți adresa Onor. Cenzistor. Noi nu putem proceda în asemenea cazuri fără a căpăta lămuriri. Dacă însă d-voastră sunteți înselecțit de a vedea stărpindu-se apucăturile pe care le denotați trebuie să puneți în cunoștință autoritatea respectivă.

Prima parte s'a dat la „Poporul Român”.

D-lui *G. M. paroh*. Regretăm că nu putem publica „Reflecțiile” d-voastră. Ne-am fi așteptat la o discuție serioasă și calmă din care să ne alegem cu anumite adevăruri în chestiunea de cercasă ce ne preocupă. În loc de asta d-voastră ne faceți proces de intenții.

Atunci când cuiva i-se pare că chestia este agitată și necomplect luminată de noi să vie speculativ să ne completeze în mod obiectiv. D-voastră însă în ce privește cauzele crizei religioase spun numai atât:

„Attele sunt cauzele tăririi sectei rătăcătoare „pocăitilor” în detaiurile căreia nu voese să înținem acum”.

Ori pe noi ne-ar fi interesat tocmai să înțelegem în aceste detaiuri. În loc de asta însă d-voastră ne adresați grațiozități ca acestea:

„Constată însă că autorul articolului a înzestrat preoțimea ort. roza. și a recomandat-o ateaștând sinoadele eparhiale pentru sbuciuire. Căci ce este alta decât o înzestrare gravă la adresa preoțimeii d-voastră scrie, și plane în organul partidului național, că preoții — și iar numai preoții sunt pricina ivirii sectei baptiștior între români. O, Doamne sfinte, atât de ticăloasă să fi tu preoțime română, ca tu să fi pricina acestui rău ajuns în biserică! Tu carea lovită ești, nerespectată și invidiată pentru coaja de pâine, ce cu greu ți-o mai poți câștiga tu iești ușa prin care intră sectarii în lăuntru! Căpetezimei? Dacă așa este, atunci: numai ai răstăci fi, desbracă-ți haina în fața unei astfel de înzestrări și te aduce și înmormântează-te ca să nu mai fii, și nu-ți vegheze la cap nici eruce! Dar nu, si vedem de merităm această soartă”.

Vei înțelege că asemenea reflecții nu putem publica pentru că nu cuprind adevărul. Nici prin gând nu ne-a trecut să insultăm preoțimea careia majoritatea ei este un corp foarte respectabil.

Observările care le-am făcut noi și pe care nu le considerăm ca complete ei așteptăm și alte lămuriri, au fost făcute și în raportul comis. bisericăști a sinodului dela Arad și de către P. S. S. Miron Cristea Episcopul Caransebeșului.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI

I. C. inc. Statmărușdary. Restanța e de 940 fil. Pe lângă scvirea acestei sume abonamentul d-voastră ar fi achitat până în 1 mai st. n. 1912.

Petru Pop, Esküllö. Am primit 14 cor. abonament până la 10 aprilie 1912.

Redactor responsabil: *Atanasiu Blănișan*.

Un tânăr

afă aplicare în cancelaria notarială din Borosboesárd. Plată lunară 80 cor. **Ioan Lupșan**, notar în Borosboesárd (up. Magyarigen).

Vând

6 drepturi de opțiune pentru tot atâtea acțiuni ale „ALBINA” din ultima emisiie. Reflecțanții să se adreseze direct mie. **Emilia Miclea**, Módos (com. Torontál).

Un om

de bună încredere, deprins în lucrul de cancelarie advocațională *caută ocupațiune*, fie în cancelarie advocațională sau notarială, eventual ca supraveghetor la vre-o societate industrială și pe lângă un salariu modest. Adresa la administrația ziarului „Românul”.

AVIZ!

Am onoare a aduce la cunoștința onor. publică că mi-am deschis

atelierul de pictură

în casa mea proprie din Timișoara (Erszékety-város, Tirol uita 90).

Ioan Zaicu,
pictor academic.

Un candidat de avocat

cu *praxă bună* poate intra în prima Mai în cancelaria avocatului

Dr. Székely Adolf
Oradea-mare (Nagyvárad).

GHEORGHE GIOROGARIU

MĂESTRU TÂMLAR.

LUGOJ, STRADA ATANASIOVICI No. 13.
(Casa proprie).

Își recomandă atelierul bine asortat cu materiale uscate. Intreprinde și execută tot felul de lucrări aparținător acestei branșe, aranjamente interne și lucrul pentru edificii ori unde, și în ori ce stil, cu : : : prețuri moderate. : : :

POLACSEK HENRIK, strungar artistic
Budapesta VII., Nagymezőutca 31.

Recomandă fabricatele sale pregătite din lemn de prima calitate, ca bile pentru popici *Lignum-Sanctum*, apoi articole pentru aranjamentul cafenelelor, precum: bile, dăcari pentru biliard, șahuri, domino, rame pentru ziare, în prețuri foarte moderate. Totodată iau în întreprindere totfelul de reparații în branșa mea, în preț mic. Comenzi de din provincie se execută prompt și solid.

CIASORNICE, GIU-VAERICALE, GRAMA- : FOANE și PLĂCI : cu plăire în rate, pe lângă garanție de 10 ani.

Cele mai ieftine din întreaga țară la

TÓTH JÓZSEF,
orologier și chirometric
SZEDED, Dugonics-tér 11.

Mulțime de scrisori de recunoștință! Reparații cu garanție de 5 ani. Trimit catalog românesc gratuit și franco. Cele mai bune plăci românești de gramfoane.

Cel mai frumos și cel mai ieftin cadou și suvenir este inelul cu litere alui Fischer, care se poate lărgi și strânge, cu literă după plac. -- Prețul în bani gata: inel de argint, aurit 2 cor., inel de aur 14 carate 5 cor. și aur cu mărgăritare și pietri turchestan 750 cor. cu 3 briliante 38 cor. Porto și împachetarea 70 fl.

FISCHER TESTVÉREK

fabrică de rolete, ingradituri, site, : : rolete de oțel și matrațe : :

ARAD, József főherceg-ut nrul 18.

Fabrica: Kossuth-utca 45.

Recomandă în atenția on. public totfelul de lucruri de branșe, cari se află în magazinul firmei, cu prețuri ieftine.

Ingradituri dela 30 fil. în sus metru □

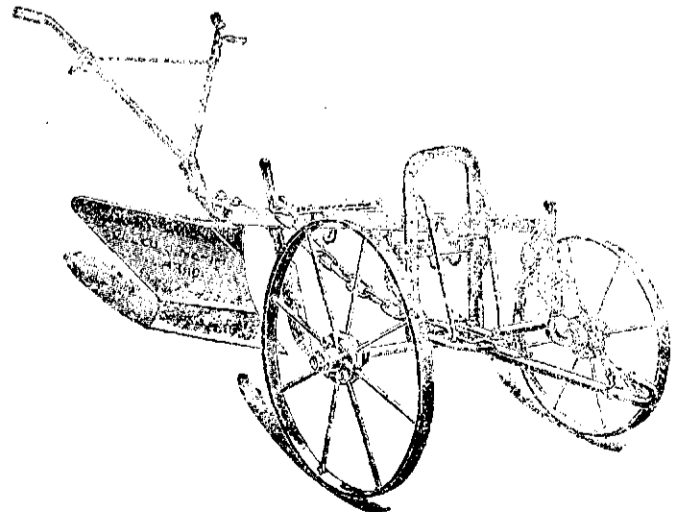
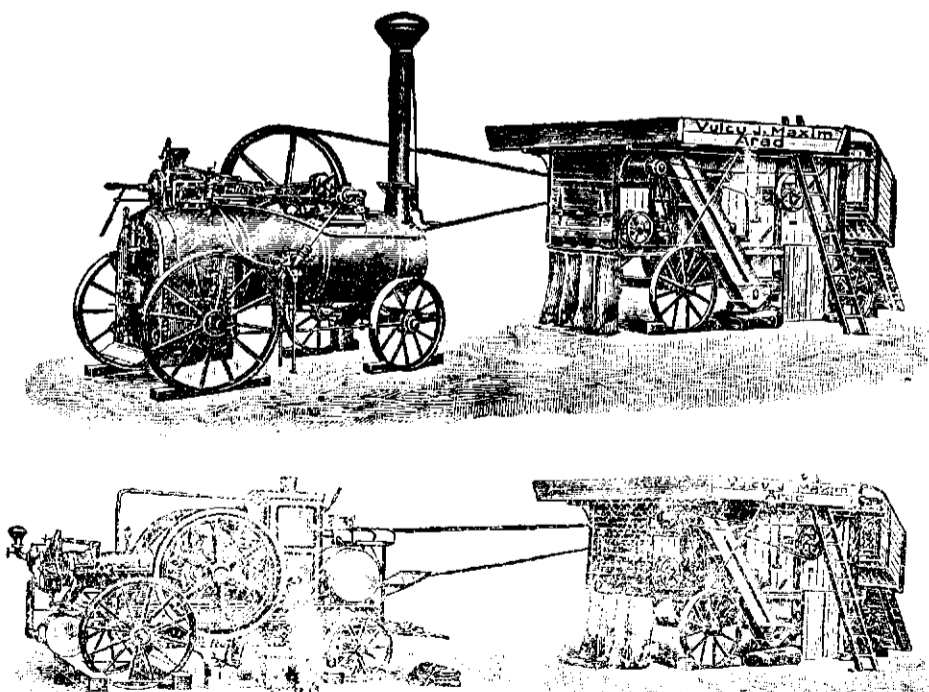
Catalog la dorință gratuit.

Telefon 557.

MAXIM I. VULCU fabricant de mașini :

ARAD, Strada Fábrián László n-rul 5—6. Telefon nr. 608.

Schimbarea locomobilelor de treerat, să umble singure, o efectuează în prețuri moderate, după sistemele cele mai practice și cunoscute cu lanț, cu roate și cu transmission.

Totfelul de mașini pentru agricultori, precum: pluguri, grape, mașini de semănat, de tăiat nutreț, de secerat, batoase complete de treerat cu aburi; Motor de oleiu brut sau cu benzină. Mai departe instalez totfelul de mori cu abur, motoare sau mori de apă, joagăre sau ferestru, țiglarie și alte stabilimente mecanice-tehnice după cele mai noi și mai moderne și bine recunoscute sisteme. A se adresa la firma **MAXIM I. VULCU** Arad, strada Fábrián László, (lângă gara mare).

Se caută o mașină de 10 ori de 12 puteri de cai spre cumpărare.

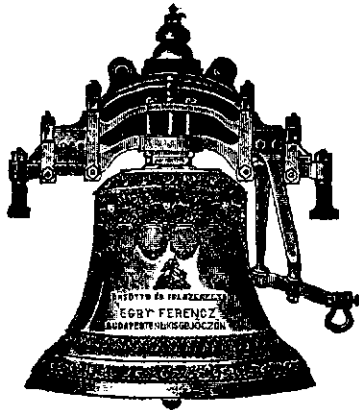
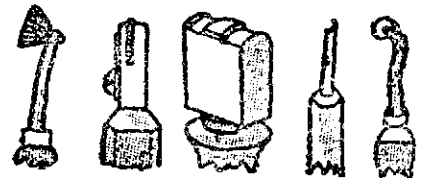
EGRY FERENCZ turnătorie de clopote

BUDAPESTA, urmașul Pozdech și Thury.

FABRICA: VI., strada Lehel nr. 8/a.

Fondată în 1847. — Telefon 25—37. — Fondată în 1847.

Fabrica: Kiszegjőcön, Ungvárm. — Fond. în 1792.

TURNĂTORIE DE CLOPOTEfabrică pentru aranjamente de clopote și clopote
nițe după renumitul sistem ces. și reg. Pozdech.Distins: Paris cu 3 medalii, Marselles 1 medalie, Moscova 2 med.
Viena 2 med. Budapesta 4 med. Seghedin 1 med. Alba-regală 4
med. Kecskemet 1 med. Cincibiseriei 1 med. Hodmezővá-árhely
medalie de aur. La expozițiile r-uniunilor economice din comit.
Bichis, regnic-lară, din Győr industrială. Országos vas-és fé-
mipár, cu medalia de onoare. Afară de acestea 3 bruci pentru me-
dite, una dela mitropolitul din Sofia.**IRING HENRICH**fabrică de unelte pentru ciobotari
Ujpest, Lőrincz-u. 50.Recomandă pantofarilor și ciobo-
tarilor precum și pielarilor unelte
de branșe, calitate bună, prețuri
moderate. — Comercianților se dă
rabat. — Catalog gratuit și francat.**GHEORGHE IANCOVICI** PRĂVĂLIE DE MANUFACTURĂ

ARAD, STRADA FORRAY Nr. 2.

SOSIND NOUTĂȚILE DE PRIMĂVARĂ ȘI VARĂ, AM ONOARE A ÎNCUNOȘTINȚA ON. PUBLIC ROMĂ-
NESC, CĂ ÎN PRĂVĂLIA MEA DE MANUFACTURĂ SE AFLĂ CELE MAI FINE STOFFE,
DELAIN, ZEFIR, GRENADIN, CRETON, BATIST, ȘI PÂNZURI DE HAINE, ÎN MODELELE
CELE MAI NOUI, ȘI TOTODATĂ PÂNZĂTURI, ȘIFOANE, GARNITURI DE DAMAST, CIORAPI, COR-
SETE, UMBRELE, ȘI MULTE ALTE LUCRURI DE SOIUL ACESTA. — ROG BINEVOITORUL SPRIJIN.CU DEOSEBITĂ STIMĂ: **GHEORGHE IANCOVICI.****Dacă suferi în dureri de stomac,**dacă ești lipsit de apetit, dacă ți-e rea mișturarea
sau dacă ai dureri cari provin din aseasta, cum
sunt dureri de dinți, sgârciuri, arsuri, apăsare
în stomac, iritație de vomare, greață, răgăieli, etc.
folosește:**Purgativul de fiere (epehajtó) de
Rozsnyai,**care e cel mai bun mijloc pentru vindecare în
vreme scurtă, chiar și în cele mai neglijate cazuri
de boală.o sticlă costă 40 fileri; o duzină 4 coroane
80 fileri.

Se capătă la singurul preparator

Farmacia

ROZSNYAY M.**A R A D.****THE VERA**

American Shoe

Cele mai perfecte
Cele mai comode
și mai durabile
ghete americanedin timpul
modern pen-
tru dame,
dame și
copii se află
numai în
asortimentul
prăvăliei de
ghete, pălării și articlii
de modă pentru băr-
bați aluiMade by
Rice & Hutchins
Boston, U.S.A.**BUCHSBAUM és T-sz****A R A D.** Telefon 442.

Cereți prospect!

Imprumut ieftin,

fără cheltuieli anticipative, cu procente de 4% și amortizație, pe pământuri, dela 10—65 ani, rămânând procentele acele...

Ofer diferite mașini agricole

fabricatele cele mai bune, construcția cea mai perfectă, precum: mașini de treerat, cu abur, benzin și olei, mașini de semănat și și cosit cu abur, benzin și olei pe lângă prețurile cele mai convenabile cu plătire în rate

Cumpăr, vând și parcelez

moșii, pământuri, fabrici și case. Vând mașini, motoare calitate bună, preț ieftin. Instalez luminaire cu acetelin și vând obiectele necesare.

La dorință trimit specialist.

Caut agenți la sate, pe lângă onorar.

Agentura generală comerclală.

Pálmer Mátyás

Timișoara, Strada Jenő-Herceg Nr. 13.

ȚIMBALE!

Țimbele inventate de mine, cele mai moderne, cu organism dublu de oțel, foarte trainice și de o rezonanță deosebită se pot comanda numai dela mine, cu prețurile cele mai moderate, pe lângă garanție de 5 ani.

Mészáros Ferenc

fabricant de cimbele.

Budapest, VII., Bethlen-u. 39.

Prețurenturi, la cerere, se trimit gratis. Corespondența intrucât se poate să se facă în limba ungurească, germană sau sârbească.

: Atelier de croitorie :

Ioan Avram,

→ Bistrița ←

Strada lemnului Nr. 63.

ni casa Dr. Onișor, peste drum de casa comitatului.

P. T.

Am onoare a aduce la cunoștința on. public, că mi-am deschis modestul meu

atelier de croitorie

în strada lemnului nr. 63, unde l-am mărit și aranjat după cele mai nouă recepție, astfel că acum sunt în plăcuta poziție de-a putea ținea în depozit permanent o cantitate însemnată de ștofe și alți articli de bransă. — Materialul este cel mai bun, prețuri cât se poate de moderate, comanda urgente se efectuează în cel mai scurt timp.

Decorat cu medalie de aur la expoziția agricolă din Lugoj.

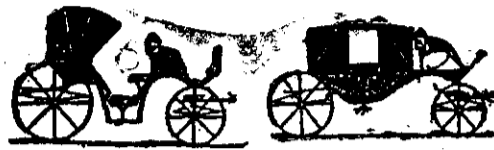
Dicsics B. Ignác,
succesorul lui Bálint Dicsics.

Atelier de trăsuri, șele și lustruire.

LUGOJ, strada Niță Popa

lângă biserica gr.-orientală română.

Pregătește totfelul de trăsuri și căruțe, precum și lucrări de dogărie și făurărie. Reparează trăsuri vechi cu prețuri ieftine.

De neintrecut!

Spălătorie aranjată cu mașini electrice pentru curățirea chimică a hainelor, colorare și spălarea fulgilor de perini.

LUCZA JÓZSEF

Seghedin—Szeged, Laudon-utca 9. sz.

(Colțul pieței Valeria.)

Având sistem propriu de-a curăți chemic și a colora, sunt neintrecut în meseria mea. Colorez haine de domni, dame, copii, dantele, stofe de mobile și covoare. Pierdelele le spăl cu mare grijă. Pentru doliu colorez haine în negru. Comandele le execut îndată cu mare acurateță. Baltoane de piele le colorez în colori închise.

VINURI

vechi și noi de vândut.

Adresaivă cu toată încrederea la proprietarul de vii din Șiria (Világos) *Petru Benea*, căci Vă trimite numai vinuri bune, curate și pe lângă prețurile cele mai moderate.

Vinuri vechi: Vin alb K —68 litru. Rizling —70. Roșu —94.

Vinuri din anul 1910: Carbenet alb K —90 litru. Șiller K —56. Rizling K —58. Rizling și Ruje amestecat K —54 litru.

Vin din anul 1911 K —50 și 52 litru.

Vinul să expedieze cu rambursă dela 50 litri în sus sub îngrijirea mea proprie.

Vase dau împrumut pe timp de două luni.

Pentru calitatea vinului garantez.

Petru Benea

propr. și neg. de vinuri

Világos (Arad m.)

Gustați

Berea SLEPING-car
din fabrica „Bragadiru“.

CORNEL TUNNER

industrie de marmoră și granit în

Timișoara-Fabrik, Andrassy-ut 22. Timișoara-Josefin, Hunyadi-u. 4.

Filiala: Vârșeț, str. Deák-Ferenc Nr. 9.

Își recomandă magazinul său bogat asortat cu **pietrii monumentale**

table de marmură, statui, etc.

fabricație proprie în executare de gust frumos și preț moderat.

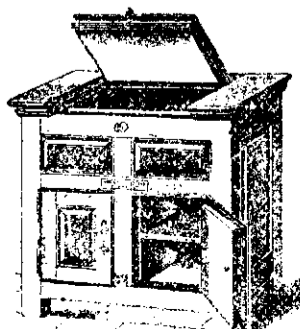
Având un magazin bogat, lăferează mai ieftin ca orice concurență.

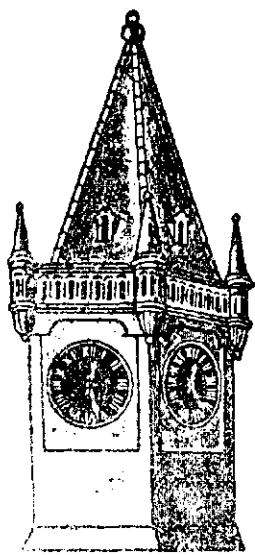
Dulapuri pentru gheață.

Despre excelența dulapurilor mele de gheață se poate oricine convinge deja la prima vedere, drept aceea recomand fiecăruia să-mi cerceteze magazinul aflător în Budapesta VI., Terézkör-ut nr. 8, sau fabrica. Deoarece toate fabricatele mele se execută sub conducerea și supraveghierea mea, de aceea ofer cea mai deplină garanță pentru calitatea lor bună. Nu măroase serisori de mulțumită dovedese exactitatea afirmațiunei mele.

Fabrica: IV., str. Klapka nr. 5. Magazinul: VI. Terézkör-ut nr. 8. Budapesta.

Catalog de prețuri în limba ungurească, germană și franceză trimit gratuit.

Fabrica nouă de OROLOGE DE TURN Sarkadi Zoltán & Comp.

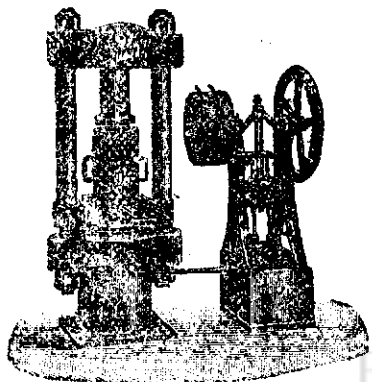
fabricanți de orologe pentru turnuri în
Nagyvárad, Damjanics-u. 30.
(Casa proprie)

Recomandă introducerea admirabilelor orologe de aramă, cari trebuiesc trase tot la 8 zile odată, pentru biserici, palate, primării, fabrici și căsărmi. Se pregătesc orologe pentru prețuri convenabile, garanție mai mulți ani. Repararea orologelor de turn se execută cu minuțiozitate.

Májerszky Barnabás

fabricant de mașini

in Nyiregyháza.

Fabrichează după o experiență bogată
ca specialitate

prese de olei mănate cu apă.

Plue de olei, construcție simplă ori complicată. Prăjitori de olei pentru încălzire cu aburi ori foc. Teasc pentru sămburi de bostan. Mașini pentru perfecționarea oleiului și aranjamentul complet pentru fabricarea oleiului. Unelte de melițat floarea soarelui, ș. a.

Exportul până acum în 237 uzine.

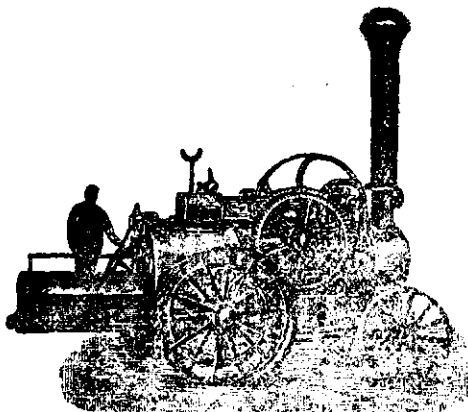
Vitorul e al mașinilor de treerat de sine umblătoare!

Dacă locomobilul d-voastră nu este provăzut cu automat de sine umblător, adresativă la fabrica

Friedrich Testvérek

Temesvár-Józsefváros,

unde căpătați ori-ce informații de lipsă. In atelierele acestei fabrici să transformă la an peste 100 locomobile în automobile după cel mai nou sistem și cu piese noi brevetate — Mare cruțare de timp și de bani se poate ajunge cu mașinile aceste automobile. Mare depozit în locomobile cu aburi. Prețuri ieftine! Condiții favorabile!

Leitner Sándor

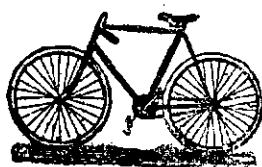
mechanic și electrotehnic

Cluj—Kolozsvár,

Strada Deák Ferencz Nrul 30.

Vinde și repară pe lângă prețuri moderate: case de bani, biciclete,

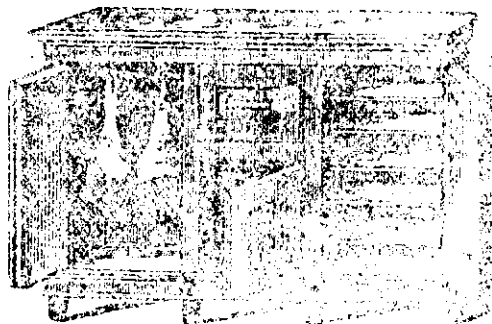
mașini de cusut, gramafone și mașini de scris. — Primește ori-ce muncă de bransă, precum: introducerea soneriilor, a lumini de electrice și a diferitelor motoare.

Dulapuri de gheață

sunt indispensabile pentru orice casă! —

Dacă vrei să cumperi un dulap de gheață bun, trainic și ieftin atunci comandă invenția proprie de dulapuri a lui **MOSKOVITZ** a căror părți constitutive se pot desface ușor și cură făcând în gheață o economie de 5% la sută. — Prețuri foarte moderate. Prospecte de prețuri ilustrate trimite gratis și franco:

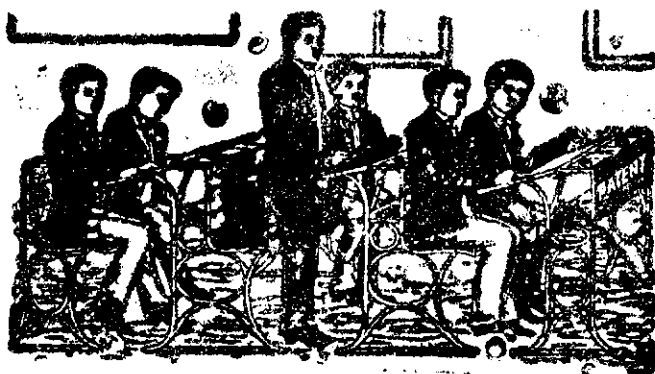
MOSKOVITZ

fabricant de dulapuri de gheață în

BUDAPESTA

Berkocsis utca nr. 1.

(Guttenberg palota).

Cele mai moare

mobile

fier și arn

și cele mai pro

bănci hig

nice de școo

și mobiliara

cuințelor, hot

lor, șpitalelor

a școalelor, precum și obiecte fabricate din cele mai bune materiale din țară, lucrările cele mai solide de artă și construcție se reză numai de către firma

Bernhardt Rezső utóda

Brasov, str. Neagră nr. 33.

— tot acolo e cancelaria și fabrica montată cu cele mai noi mașini

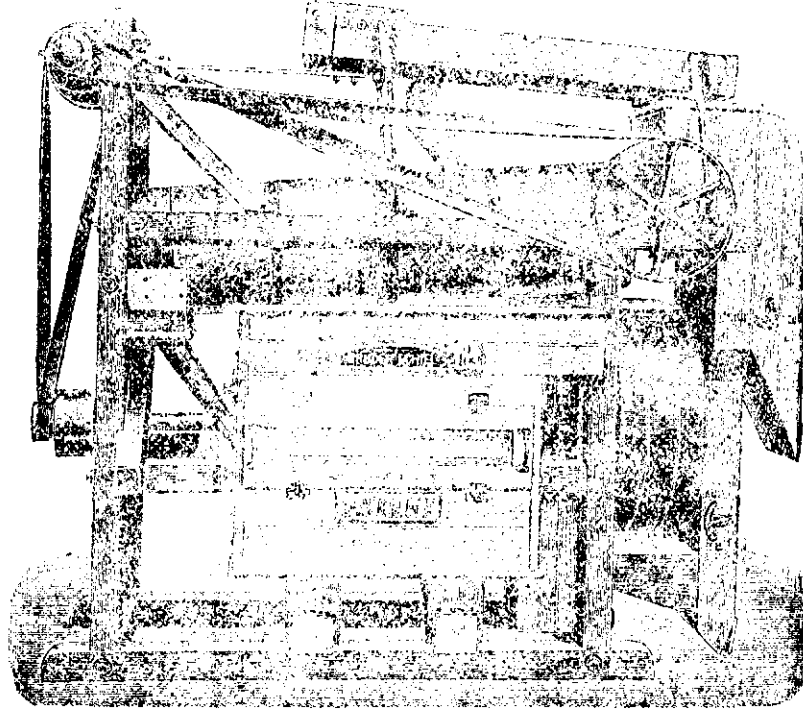
FRATII SCHIEL

FABRICĂ DE MAȘINI, STABILIMENTE PENTRU
EDIFICARE DE MORI, TURNATORIE DE FIER

Brasov.

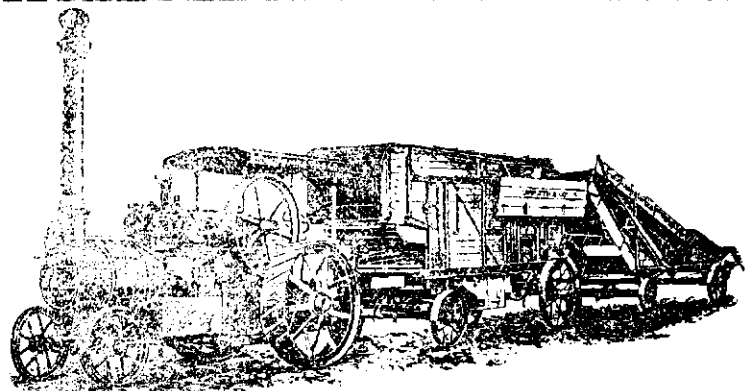
Cea mai mare fabrică de mașini din Ardeal.

Efectuește stabilimente de turbine, motoare și locomobile de uleru brut. „Corona”, mori mănate cu motoare și apă, stabilimente electrice, stabilimente de transmisiune, mașini de scăr mănate și de tors lână.

„VICTORIA”

curățitoare combinată de bucate. Cea mai modernă și perfectă mașină de curățit, eu sita aspirator-trior și descorticoarea cu amigdal.

Umrath & Comp.

Budapest, V., Váci-körút 60.

Își recomandă fabricațiile sale și anume:

Locomotive de drum de sine umblătoare de 6, 8 și 10 HP.

Locomobile de 3—200 HP pentru scopuri economice și industriale.

Mașine de frezerat (îmblătit) cu putere de vapor, motorică, minat cu cai și cu mâna; mai departe: pluguri, grape, tăvăluguri, triore.

Mașine de sămănat.

Vânturători.

Batoze de curățit porumb.

Tocători de paie și nutreț.

Mașine de tăiat sticle.

Tumbe de stropit cu suc de gunoi în executarea cea mai bună,

cu prețuri moderate și condițiuni favorabile de solvire.

Catalog de prețuri românesc trimitem gratis și franco.

Correspondență română.

Mașine de cosit și secerat.

Zdrobitori de struguri.

Prese de struguri.

Morișche de uruit.

Pompe de fântâni și

Să ne credeți că este în interesul D-tră dacă comandați coasa „Koronagyémánt”

Cu coasa „Koronagyémánt”

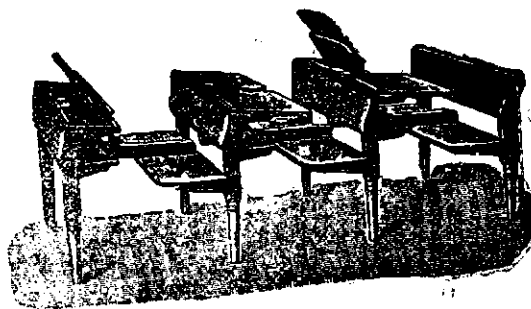
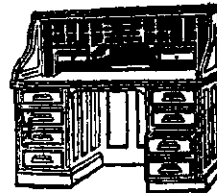
bătută odată se poate cosi ziua întreagă deoarece e făcută din oțel-diamant, coase rele și mol nu se găsesc între ele. **Pentru trăinicia fiecărei bucăți garantăm.**

75 80 85 90 95 100 110 cm. la comanda de 10
Prețul: 1 buc. 1.80 1.90 2.— 2.20 2.40 2.50 2.60 cor. buc. 1 se dă rabat.

Comandele se pot face prin trimiterea banilor înainte sau pe lângă rambursă la **Lengyel Testvérek** magazin de coase „Koronagyémánt” Kaposvár, Fő-utca 22 T.

Feivel Lipót utódai

Budapest, IX. Ipar-u. 4.

Fabrică de bănci pentru școală, aranjamente pentru birouri, accesorii de gimnastică etc.

Catalog ilustrat la dorință se trimite gratuit.

Cum să ne apărăm contra durerilor de stomac ? !

Contra durerilor de stomac, foarte lăpitate în timpul mai nou între omene, trebuie să ne apărăm dela început, folosind spre acest scop

Nectarul Dr. Engel

căci, un stomac sănătos și o bună mistuire, formează fundamentul unui corp sănătos. Cine dar vrea să-și mențină sănătatea până la adânci bătrânețe, se întrebuințează

Nectarul Dr. Engel

renumit în urma succeselor de până acum !

Acest nectar compus din diferite sucuri aromatice și vin, exercită în urma compoziției sale o influență binefăcătoare asupra mistuirii, e asemenea unui licheur de stomac, ori vin de stomac și nu are absolut nici o urmă stricăcioasă. Sănătoși și bolnavi pot așadar lua Nectar fără a-și strica sănătatea. Nectarul ajută cu o întrebuințare rațională la mistuire și la formarea sucurilor

Astfel se impune tuturor, ce volesc să aibă stomac sănătos, întrebuințarea

Nectarului Dr. Engel

„Nectarul” este un excelent mijloc întâmpinarea catarului, sgrciurilor durerilor de stomac, a mistuirii anevoioase, și a greței. Se mai întrebuințează contra contipației, a colicel și a palpației de inimă. Aduce somn și apetit, fiind bun contra insomniei, indispoziției durerilor de cap și acceselor nervoase. Folosit în cercuri mai largi s-a constatat că aduce veselie și poftă de viață

NECTARUL se poate cumpăra în sticle de 3 și 4 coroane în farmacile din Arad, Ujarad G. govács, Gyorok, Ménes, Paulis, Lippa, Hidegkut, Vinga, Székesut, Pécsku, Torny, Világos, Egres, Nádas, Berzova, Orczifalva, Merczifalva, Sándorháza, Bogar-s, Szerb-Szt.-Péter, Perjamos, Szemlaá, Szárafalva Nagylak, Palota, Alberti, Mezöhegyes, Batonya, Marczib, Dombegyháza, Kuttics, Uj-Szent-Anna, Pankota, Silingyia, Taucz, Szlatinaa, Baja, Kaprucza, Bresztovác, Rékás, Gyarmata, Bruckenau, Zsadány, Szent-András, Kis-beckerek, Mehala, Temesvár.

Păzitivă de Imitații!

Cereții expres „Nectar Dr. Engel”

Nectarul meu nu e ceva miraculos. Are următoarea compoziție: Samo 300-0, Esența de vin 150-0, Sirop de micură 100-0, Vin roșu 100-0, Sirop de cireșe 100-0, Sirop de fragi 20-0, Aromă de Veremit 30-0, Anis etc. . . 10-0. Aceste se mestecă.

Invenție senzațională.

Brevetat sub No 3956.

Scutit prin lege sub No 141.

În atenția prășitorilor de vite !

ANTICOLUL e de un efect uimitor COLICEL. în contra :

Experiența de doi ani la regimentul I. de husari arată că în contra colicel nu există un alt leac mai cu efect decât ANTICOLUL, deoarece în toate cazurile și un prav ajunge ca să producă efectul așteptat. La cai în cazurile cele mai grave e destul un prav, vindecare la 1^{1/2} ore. La vite cornute 1 eventual 2 pravuri, vindecarea 1 oră
In propriul interes comandă o cutie, ca să o ai în caz de lipsă, costă 4 coroane (2 pravuri).

Se poate comanda la :

LABORATORUL ANTICOL

Mayer Ignác, med. veterinar șef reg. Brașov.

Kaiserl. und Königl. Husaren-Regiment Kaiser No 1.

Certificat.

Subsemnatul am folosit preparatul dlui Mayer Ignác, medic veterinar de staț, la boala așa numită colică, atât a cailor mici cât și la ai regimentului, cu un rezultat uimitor, pentru care, precum și pentru forma ușor de usat îl recomand cu căldură orișicui.

Brașov, 21 Aprilie 1896.

(L. S.)

ss. Litke, colonel.

CASA RURALĂ București

BILANȚ GENERAL

Incheiat la 31 Decembrie 1911.

31 Dec. 1910	ACTIV	31 Dec. 1911	31 Dec. 1911	PASIV	31 Dec. 1911
2.672.150—	Acționari	142.475—	10.000.000—	Capital	10.000.000—
5.190/81	Cassa	215.577/01	68.894/41	Fond de rezervă	200.655/8
1.088.192/20	Efecte publice angajate la Banca Naț.	1.086.692/20	94.495/18	Fondul de prevedere (Fond L. 201.152/17 și îmbunătățiri (Chelt. 64.255/35	137.206/82
5.187.486/40	Efecte scontate	3.786.200—	16.059/10	Fondul pensiunilor	32.545/17
1.329.000—	Efecte reescontate	1.372.200—	30.924.700—	Bonuri rurale 5% în circulație	50.489.500—
774.976/38	Conturi curente	520.349/15	91.900—	Bonuri rurale 5% eșite la sorti	141.100—
27.529.761/20	Moșii cumpărate	35.572.663/34	3.250.127/10	Vanzători de moșii	358.387/08
416.839/28	Gestiunea moșiilor	528.966/12	154.675/09	Aconturi din prețul moșiilor	114.909/88
1.887.690—	Moșii vândute în loturi la țărani . . . . . Lei 4.911.491/48		9.573/80	Taxele de expertiză	10.625/80
	Achitat (în numerar L. 602.866/23		690.902/50	Cupoane de plată	1.046.817/30
	(prin amort. „ 39.081/43 L. 641.947/66	4.269.543/82	14.816—	Dividende neplătite	22.530—
3.751.033/99	Imprumut. ipotecare acordate asupra moșiilor cumpăr. de țărani Lei 3.768.912/50 achitat prin amortizare „ 37.411/88	3.731.500/62	72.859/49	11/910 Amortizarea semestr. II 911	127.439/47
6.417.929/45	Imprumut acord. comunelor pentru is-lazuri . . . . . Lei 15.914.600— achitat prin amortizare „ 45.690/20	15.868.909/80	300.500—	Diversi efecte publice în gaj	267.500—
			319.000—	Conturi de gaj	305.000—
68.570/35	Efectele fondului de rezervă	199.815/35	76.800—	Cauțiuni și garanții diverse	89.300—
14.731/25	Efectele fondului de penzinni	30.761/85	3.115.200—	Depozite de retras	68.600—
75.000—	Efecte în garanție	87.500—		Diversi { Credit func. Rural	
300.500—	Efecte publice în gaj	267.500—	5.020.206/44	conturi { sarcini asupra L. 2.322.366/61	
319.000—	Efecte comerciale în gaj	305.000—		moșiilor cumpăr.	
23.754/78	Mobilier și material	1—	1.329.000—	Diversi 551.340/30	2.873.706/99
1—	Biblioteca	1—		Diversi efecte reescontate	1.372.200—
40.839/91	Anuități de încasat	39.335/89	71.054/90	Cheltuieli și avansuri în contul ratelor	2.211/34
1.076.900—	Bonuri rurale 5% reținute	163.100—	195.638/67	Reescontul anului viitor	68.237/37
—	Banca Națională cont-curent pe depozit	101.812/58	420.122/29	Banca Națională cont-curent pe depozit	639.499/44
3.115.200—	Efecte publice în depozit	68.600—		Profituri și Pierderi	639.499/44
141.777/97	Conturi de ordine și valori	9.558/40			
56.236.524/97		68.368.063/13	56.236.524/97		68.368.063/13

CONTUL DE PROFITURI ȘI PIERDERI

concentrat pe semestrele I și II ale anului 1911

31 Dec. 1910	DEBIT	31 Dec. 1911	31 Dec. 1910	CREDIT	31 Dec. 1911
177.635/74	Dobânzi și taxe plătite	170.289/60	418.404/75	Dobânzi dela scont și împrumuturi	436.649/32
143.463/50	Salarii	174.439/80	169.444/28	Dobânda 5½% la sumele avansate în contul moșiilor	302.405/23
53.239/58	Cheltuieli de administrație	51.659/14	122.362/08	Cheltuielile de 0.50% coprinse în rată	232.524/89
15.630—	Drepturi de prezență	16.050—	50.668/15	Venitul efectelor publice	50.290—
14.645/50	Chiria localului	20.468/75	123.070/53	Diverse beneficii	128.644/78
12.484/37	Impozite	31.060/81	636/97	Soldul anului 1909	—
2.052/76	Luminat și încălzit	2.506/50			
—	Confectionarea acțiunilor și bonurilor	3.352—			
720—	Amortizarea bibliotecii	95/40			
23.754/78	Amortizarea mobilierului și materialului	41.182/73			
20.838/24	Amortizarea cheltuielilor de constituire	639.499/43			
420.122/29	Beneficiu net	1.150.604/16	884.586/76		1.150.604/16
884.586/76					

Președintele Consiliului de Administrație:
C. C. COSTESCU-COMĂNEANU.

Director:
CONST. I. NICOLAESCU.

Șeful serviciului contabilității:
D. CÂMPEANU.

GONDA

▲▲▲ Stabiliment de vestminte ▲▲▲
TIMIȘOARA-CETATE, STRADA HUNYADI nr. 7.
Cea mai mare casă de tot felul de vestminte pentru bărbați, copii și fetițe.
Secție pentru comande după măsură. Pânuri originale englez
Prețuri ieftine. Telefon 45